Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزى

ҲИЖРИЙ ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЗУЛ-ҲИЖЖА, 8-КУН.
●
ШАМСИЯ, 1371 ЙИЛ, ЖАВЗО, 19-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг рўзномаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 9 ИЮНЬ, СЕШАНБА, 110-СОН • 331 • НАРХИ: СОТУВДА 1 СЎМ 50 ТИЙИН.

«Кўкдала»лик карвонбоши

● **АБДИ ТУРДИЕВ ҳақида гап кетганида ҳамқишлоқлари «Эл дарди билан яшайдиган инсон, отасига раҳмат» дейишади. Ҳар қандай инсон учун эл назарига тушишдан ортиқ бахт бўлмаса керак.**

Абди ака меҳнат фаолиятини 1956 йилда Қашқадарё вилоятининг Чироқчи районидаги «Кўкдала» совхозида ишчиликдан бошлади. Кейинчалик тракторчилик, шоферлик қилди. Хуллас, хўжалик раҳбарлигигача бўлган барча поғоналарни босиб ўтди. Ишлаб чиқариш ичида ўсиб-улғайди, обрў-эътибор топди. Шу сабаб бўлса керак, бу камтарин, меҳнаткаш инсонни ҳамюртлари Ўзбекистон халқ депутатлигига сайлашди. Мана икки йилдирки, ўзи туғилиб ўсган заминдаги совхозга директорлик қилмоқда. Ишлари чакки эмас. Ўтган йили халқ хўжалигининг барча тармоқлари бўйича белгиланган планлар ортиғи билан уддаланди. Ободонлаштириш, қурилиш ишлари ҳажми кенгайди. Кўкдалаликларнинг кўп йиллик орзуси ушалмоқда — қишлоқлар газлаштирилмоқда. Суғориладиган майдонларни кўпайтириш мақсадида 16 километр масофага канал қазилди.

Хўжалик меҳнаткашларининг бу йилги нияти ҳам чакки эмас. Улар жорий йилда давлатга 11 минг тонна ғалла, 1.200 тонна пахта етказиб бериш учун астойдил меҳнат қилишмоқда.

СУРАТДА: Абди Турдиев.

РАҲБАРЛАРНИНГ КЕНГАШИ

Урганчда Хоразм вилояти саноат, қурилиш, савдо ва молия ташкилотлари ҳамда муассасалари раҳбарларининг кенгаши бўлиб ўтди. Бозор муносабатларига ўтиш шароитида бу йилги бюджет қандай бажарилаётгани муҳокама қилинди.

Бу соҳада аввало солиқ тўлаш интизомини мустаҳкамлаш, рақобатбардош юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш зарурлиги таъкидланди. Шу жиҳатдан Хива гилам комбинати, вилоят матлубот уюшмаси ва вилоят савдо бошқармаси жамоаларининг фаолияти таҳлил этилди.

Кенгашда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев, Хоразм вилоятининг ҳокими М. Жуманиёзов нутқ сўзладилар.

КЎРГАЗМА ОЧИЛДИ

Рассомлар уюшмасининг кўргазмалар залида Ўзбекистон халқ рассоми Раҳим Аҳмедовнинг 70 йиллигига бағишланган кўргазма очилди.

Мана ярим асрдирки, мўйқалам устаси ўз ижодида замондошимиз ташқи қиёфасинигина эмас, балки унинг бой ички дунёсини ҳам рангин бўёқларда моҳирона акс эттирмоқда. Рассомнинг «Колхозчилар», «Сурхондарёлик аёл», «Механизатор», «Йигит» сингари асарлари бунга мисол бўла олади.

Кўргазманинг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Э. Самандаров қатнашди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН Ватаним маним

ХЕВАНИНГ ЁШИ НЕЧАДА?

● **ХЕВА шаҳрида қомус тайёрлашга киришилди.**

УНДА шаҳарнинг 2500 йиллик тарихи, илм-фан ривожи, маданияти ҳақида батафсил лавҳалар берилади. Қомус шаҳар юбилейи нишонланиши арафасида, яъни аср охирида чоп этилади. Ҳозир қомус муҳарририяти Хевадан қўним топган ал-Хоразмий, Вамбери халқаро жамиятлари билан ҳам бу борада ҳамкорлик қилаяпти.

ҒОР—ШИФОХОНА

● **СУРХОНДАРЁ вилоятидаги Хўжайкон туз конида беморларни дорисиз даволайдиган шифохона ишга тушди.**

60 ўринли шифохона 148 метр узунликдаги ғорда жойлшган. Унда асосан нафас йўллари, нафас қисиши, юрак-қонтомир хасталикларига чалинганлар даволанишаяпти.

ДАРСЛИК УЧУН КЎРИК-ТАНЛОВ

● **МАДАНИЯТ ва умуминсоний қадриятлар халқ академияси билан Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги дарсликлар учун кўрик-танлов эълон қилди.**

УНГА ўрта мактаблар учун Ўзбекистон халқлари тарихи, жамиятшунослик, диний илм асослари, олий муаллимлик илмгоҳларига мўлжалланган Моварауннаҳр халқлари педагогикаси қўлланмалари киради.

ДОРИ ЎРНИГА ГИЁҲ

● **ҚУШРАБОТ марказий шифохонаси қошида Шарқ табобати бўлими очилди.**

БОЗОР иқтисодиёти биринчи навбатда дарддан азоб чекаётган беморларга зарба урди. Хом ашё тақчиллиги туфайли зарур дори-дармонлар районларга етиб келмаяпти. Шу боис шифохона ва район мутахассислари маслаҳатлашиб, дорилар ўрнини босадиган гиёҳлардан фодаланишни лозим топишди.

БУҒДОЙ КЕТИДАН ПАХТА

● **УЛЬЯНОВ районидаги 15-совхозда ўриб олинган буғдой ўрнига пахта экилаяпти.**

ХУЖАЛИК агрономининг гапига қараганда, гектаридан 35 центнердан дон йиғиштириб олинаяпти. Экиндан бўшаган ер тезда шудгор қилиниб, пахтанинг «Қорақалпоғистон» нави экилаяпти. У уч ойда пишади. Агроном «10 июнгача чигит экса бўлади», деди.

ЎЗЛАРИНИ ЎЗЛАРИ ҲИМОЯ ҚИЛИШАДИ

● **НАМАНГАНДА ногиронлар жамияти тузилди.**

УНИНГ вазифаси шу тоифадаги аҳолини ҳам моддий, ҳам маънавий ҳимоя қилиш, ногиронлар меҳнат қила оладиган кичик корхоналар қуриш, турли имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқларини муҳофаза қилиш, уларга малакали тиббий ёрдам кўрсатишдир.

КИНОЭКСПЕДИЦИЯ «ИПАК ЙЎЛИ»ГА ЧИҚДИ

● **ЯҚИНДА Тошкентдан «Буюк ипак йўли» бўйлаб қадимий жойлардан ўтадиган кино экспедиция йўлга чиқди.**

ЭКСПЕДИЦИЯ иштирокчилари уч ой давомида республикамизнинг йирик шаҳар-қишлоқларида бўлишади. Меъморий обидалардан ташқари халқимизнинг оммалашмаган урф-одатлари, маросимларини суратга туширишни режалаштиришган. Сўнгра йиғилган материаллар асосида «Менинг Ўзбекистоним» деб номланган фильм яратишмоқчи.

«САРДОБА» ВА «КАРРЕРА» ШИМ ТИКАЯПТИ

● **ОҚОЛТИН районидаги «Сардоба» давлат хўжалигида Италиянинг «Каррера» фирмаси билан ҳамкорликда тикув корхонаси қурилди.**

ДАСТГОҲЛАР хориждан келтирилди. Бир гуруҳ қизлар Италиянинг Верона шаҳридаги корхонада иш ўргандилар. Ҳозир 102 чевар кунига минг донадан зиёд шим тикаяпти. Маҳсулот фақат Сирдарё вилоятига эмас, балки республиканинг турли шаҳарларига ҳам жўнатилаяпти.

ТИЛ—МИЛЛАТ ҚИЁФАСИ

ДАВЛАТ ТИЛИ ҲАҚИДАГИ ҚОНУН ҚАНДАЙ АМАЛГА ОШИРИЛЯПТИ?

6 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасида республика Бош вазири А. Муталов бошчилигида ҳукумат тил комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди.

Комиссиянинг ўтган галги йиғилишида Адлия ва Алоқа вазирликларида тил ҳақидаги қонун қандай бажарилаётганини ўрганиш ва тегишли чора-тадбирлар белгилаш топширилган эди. Алоқа вазирлигида бу соҳада бирқанча иш қилинди. Аммо кўп вазирликлар ва идораларда силжиш сезилмаяпти, иш эскича юритилаяпти. Таржимонлар йўқлиги, ўзбекча ёзув машинкаларининг камлиги сингари баҳоналар рўкач қилиняпти. Ҳатто юқори идораларнинг ўзида ҳам давлат тилига муносабат ўзгаргани йўқ. Қарор ва фармойишлар жойларга ҳамон рус тилида юборилаётир. Масалан, ўтган тўрт ой мобайнида Фарғона вилояти ҳокимлигига рус тилида 218 та хат ва кўрсатма жўнатилган. Шундан 197 таси Вазирлар маҳкамасидан юборилганини қандай изоҳлаш мумкин?

Республика Бош вазири она тилимизнинг ижтимоий-сиёсий аҳамияти ҳақида гапириб, мазкур қонунни бажариш билан шуғулланиши лозим бўлган комиссиянинг иши қониқарсизлигини таъкидлади. Комиссия таркибидаги айрим кишиларнинг ўзлари қонунга риоя қилмайдилар, давлат тилини етарли даражада билмайдилар. Жойларда ташкил этилган тил ўрганиш курсларида дарслар хўжакўрсинга ўтилади. Аксарият ташкилот ва идораларда бу иш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Давлат тилини амалда қўллашни мавсумий иш деб қарамаслик керак. Ўзбекистон мустақиллик йўлидан борар экан, она тили унинг таянчи бўлмоғини унутмаслик лозим. Она тилимиз миллатимизнинг қиёфасини белгилаши, халқимизнинг маънавиятини равнақ топтиришга хизмат қилиши керак.

Мажлисда мазкур қонуннинг Фарғона вилоятида, хусусан, Қува тумани ва Фарғона шаҳрида бажарилиши ҳақидаги ахборот ҳам тингланиб, Қува тумани ҳокимлигининг иш тажрибаси маъқулланди.

Кейинги вақтда жой номларини тарихий нуқтаи назардан қайта кўриб чиқиш жадаллашди. Бу борада атамалар комитети дуруст натижага эришяпти. Аммо мажлисда сўзга чиққан олим ва ёзувчилар, журналистлар, идораларнинг раҳбарлари бу соҳада шошма-шошарликка йўл қўйиб бўлмаслигини, ҳар бир ном қайта тикланар экан, у абадий қолиши, шаҳар ёки қишлоқнинг қиёфасини ифодалаши зарурлигини таъкидладилар.

Мажлисда ҳукумат комиссиясига мавжуд нуқсонларни бартараф этиш, вилоят, туман ҳокимликларига бу соҳада амалий ёрдам бериш, комиссия аъзоларининг масъулиятини ошириш вазифаси юклатилди.

Мажлисда Бош вазир ўринбосари Э. Самандаров иштирок этди.

У. МИРЗАЕР,
ЎзА мухбири.

ИМКОНИНИ ТОПИШДИ

УЙЧИ тажриба-синов заводи халқ истеъмоли молларини кўплаб ишлаб чиқаётганди. Бироқ собиқ иттифоқ парокандаликка учрагандан сўнг шериклар ғирром йўл тутиб, хом ашёни вақтида юбормай қўйишди. Ҳозир корхона ишчилари баъзи маҳсулотлар ўрнига сув сақловчи анжомлар, гилам тўқиш дастгоҳлари тайёрлашаяпти. Йил охиригача янги маҳсулот — сирланган пақир ишлаб чиқариш йўлга қўйиладиган бўлди.

Р. ИРИСОВ.
«Халқ сўзи» мухбири.

• *Дўст билан обод уйинг*

ШАНБА куни Фарғона шаҳрида Ўзбекистоннинг Андижон, Наманган, Фарғона вилоятлари, Қирғизистоннинг Ўш, Жалолобод вилоятлари, Тожикистоннинг Хўжанд вилояти ҳокимлари учрашуви бўлиб ўтди.

Ҳокимлар: Қаюм Холмирзаев, Бекмамат Османов, Бургутали Рафиғалиев, Ботирали Сиддиқов, Ғулом Фозилов иқтисодий, маданий-маърифий соҳаларда ўзаро манфаатли, имтиёзли алоқаларни мустаҳкамлаш мақсадида «Фарғона водийсидаги вилоятлар раҳбарлари учрашув аҳдномаси»ни имзоладилар.

Водил билан Қадамжой қишлоқларининг ораси — бир қадам. Далалар далаларга, йўллар йўлларга, ҳовлилар ҳовлиларга, дарёлар дарёларга туташ. Қирғизистон жумҳуриятининг Қадамжой тумани маркази билан Фарғона районининг маркази Водил қишлоқларини битта йирик аҳоли пункти деб тасаввур қилиш мумкин.

Қадамжой тумани ҳокими Миродил Эргашевнинг иш кабинетидан Водил — Шоҳимардон йўли кафтдек кўриниб турибди, пойимиздан эса Шоҳимардонсой қудратга тўлиб, шовқин солиб оқиб ётибди. Қирғиз тумани ҳокими деразадан Водил томонни кўрсатади:

— Ҳув, мажнунтоллар орасидаги оқ бино Шокиржоннинг маҳкамаси (Фарғона райони ҳокими Ш. Исроилов демоқчи — Н. С.) Қўл узатсангиз етади. Биз ҳам водилликларга ҳавас қилиб, маҳкамани Шоҳимардон соҳилида бунёд этганмиз, — дейди ўзбекчани чертиб-чертиб гапирадиган қирғиз ҳокими. — Нафақат ерларимиз, тақдиримиз, тарихимиз ҳам айқаш-уйқаш бўлиб кетган. Мен эртанги кунимизни, келажагимизни қўшниларимсиз тасаввур қила олмайман.

Қадамжой (собиқ Фрунзе тумани) Фарғона вилоятининг бутун жанубий сарҳади бўйлаб ёйилиб кетган. Бир томондан Қувасой, иккинчи томондан эса Сўх районлари билан чегарадош. Туманнинг 85 фоизи тоғлардан иборат. Жанубий қисми Чўнг Олой водийсига, Тожикистоннинг Жирғатол мавзеи ерларига туташ.

— Ҳоким бирор бир партия, гуруҳ, қатламнинг манфаатларига хизмат қилмаслиги керак. Совхозга директорлигимдаёқ фирқа билетимни топширган эдим. Ҳокимликка сайланганимдан сўнг депутатлик ваколатини ҳам соқит қилдим. Сессияларда депутатлар менга тазйиқ қилишга унча ботина олишмайди. Қарорлар қабул қилиш, айрим мунозарали масалаларни ҳал қилишда ғоявий, мафкуравий мустақиллик қўл келяпти.

Миродил Эргашев ҳоким қилиб тайинлангандан сўнг район кенгашининг навбатдаги сессиясига водиллик бир гуруҳ депутатлар киритган, Фарғона район кенгаши Қадамжой туман кенгашига йўллаган масала — сурма комбинатининг заҳарли чиқинди сувини дамбалаш, сизиб чиқиш хавфининг олдини олиш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш лозимлигини қатъий қўйди.

Ҳақиқатан ҳам, Водил қишлоғининг шундоқ пешонасидаги қирлар орасига Қадамжой сурма комбинатининг ўта заҳарли чиқинди суви тўпланади. Комбинат «ижодкорлари» ўзларича мазкур қир оралиғини энг чекка манзил деб, оқова сувларни тўплайдиган ҳавзага айлангиришган.

ТУТАШ ТАҚДИРЛАР

Қуйида Водил қишлоғи, қолаверса бутун Фарғона водийси ястаниб ётибди. Худо кўрсатмасин, агар симобли сув дамбани ювиб кетсами?! Темир, бетон қоришмалари ҳам дош беролмайдиган суюқ заҳар водилликларга, водийдагиларга қанчалик офат келтиради.

Бу ҳаёт-мамотга тенг масалани Фарғона ва Қадамжой район кенгашларига олиб чиққунча Фарғона вилоят ва район кенгашлари депутатлари Холдорали Қулпуддинов, Мавлонжон Абдусаматов, журналист Носиржон Раҳимов, қирғизистонлик ноиблар Носиржон Жумабоев, Ҳайитмат Собиров қанча азият чекишмади. Водиллик ноиблар талабини қардош депутатлар яна дилдан қўллаб-қувватлашди. Қадамжой район Кенгаши сессияси чиқинди сув ҳавзаси дамбаларни қайтадан мустаҳкам қилиб қуриш лойиҳасини ишлаб чиқиш тўғрисида махсус қарор қабул қилди. Халқ ноибларининг оқава сув учун бошқа хавфсизроқ ер топиш тўғрисидаги таклифи ҳам инобатга олинди. Дамба лойиҳаси ниҳоясига етказилмоқда.

Қадамжой район Советини ҳақиқатан ҳам амалдаги байналмилалчи кенгаш дейиш мумкин. Депутатлар орасида 9 миллат вакиллари бор. Шулардан 5 таси ўзбеклар. «Айривос» қишлоқ хўжалик ширкати бригада бошлиғи Носиржон Жумабоев, «Енгиш» ширкати бригада етакчиси Раҳмиддин Шерматов, мактаб директори Комилахон Йўлдошева, уй бекаси Хосиятхон Ғаниеваларга ўзбек, қирғиз сайловчилари якдил бўлиб овоз беришган.

Водиллик, ўзбек юртининг қирғиз ноиблари ҳам районнинг энг фаол, миллат тақдири, маданият, расм-русм учун чинакам жон куйдирадиган халқ хизматкорлари қаторида. Биргина мисол: Фарғона районида 2 та катта қирғиз қишлоғи бор. Лекин 80-йиллар ўрталаригача қирғиз тилида дарс ўқитиладиган синф ҳам йўқ эди. Аҳолиси район ва вилоят Советларига ўз она тилларида мактаб очиб бериш ҳақида мурожаат қилишди. Ҳозир 25-, 46-мактабларда ўқув машғулотлари тўла қирғиз тилида олиб борилаяпти. Бу мактабларни дарсликлар, ўқув қўлланмалари билан таъминлашни Қадамжой район халқ таълими бўлими зиммасига олган. Яқинда Бишкек шаҳрида ўтган мактаб ўқувчиларининг қирғиз тили адабиёти, тарихига бағишланган олимпиадасида ўзбек юртидаги 46-мактабдан борган ўқувчилар биринчи ўринни олиб, бошқаларни доғда қолдиришди. Ҳозирги кунда 46-мактаб Фарғона районидаги қирғиз маданияти марказига айланган десак, муболаға бўлмайди. Наврўз арафасида қирғиз халқ айтишувлари «Иркоса» кўрик-танловининг Қадамжой районидаги босқичи айнан шу мактабда ўтказилди. Танлов шартига биноан Фарғона район халқ таълими бўлими мудираси Ҳалимахон Хўжақулова билан мактаб директори Мухторали Ҳайдаров Қирғизистоннинг олис тоғ қишлоғи Ҳайдаркондан «Иркоса»ни олиб келишди. Танлов қирғиз, ўзбек, тожик қўшиқлари кўригига айланиб кетди. Қирғиз оқинларининг айтишувларига ўзбек лапарлари, тожик мақомлари уланиб кетди. Эрталабдан кеч оқшомгача давом этган. «Иркоса» эҳтиром билан Учқўрғон шаҳридаги тожик мактаби вакилларига топширилди.

Кейинроқ водилликлар қўшниларини «Наврўз» тантаналарига, уйғониш, яшариш байрамига таклиф этдилар...

Фарғоналиклар Водилдан Миндон қишлоғига борадиган йўлни дўстлик магистрали деб аташади. Водил қишлоғи тугаши биланоқ «Қирғизистон 60 йиллиги» ширкатига қарашли ерлар бошланади. Бироз юрсангиз Миндоннинг Тоштепа маҳалласи. Қирғизистон ҳудудидаги бу «орол» қишлоқчанинг тарихи ҳам ўзига хос. Қишлоқда асосан қирғизлар истиқомат қилиб, пахта етиштиришади. Лекин ҳали бирор марта ҳам қирғизнинг бу ери нимага Ўзбекистонга бўйсунади, деган гап чиққани йўқ. Тоштепадан сўнг эса яна Қирғизистонга қарашли Янги айил, Халмиён қишлоқлари: Жўшиқ, Чакалик, Интимоқ каби қирғиз қишлоқлари эса Чимён, Миндон, Ямбарак, Қорасув сингари ўзбек қишлоқларига айқаш-уйқаш бўлиб кетган. Ўзбек хонадонидаги қирғиз келин «эжам» деб салом берса, қирғиз ўтовидаги ўзбек келини «отам» деб таъзимга эгилади. Икки йил аввалги машъум Ўш ва Ўзган воқеаларида ўзбекнинг уйини қирғиз, қирғизнинг ўтовини ўзбек қўриқлаб чиққанини мамнуният билан эслашади.

Ана шундай. Тақдири тақдирига туташ бу икки халқни ҳамма жабҳаларда бир-биридан айри тасаввур қилиб бўлмайди. Қадамжой сурма комбинатидаги ишчиларнинг кўпчилиги Водил ва унга ёндош қишлоқларда истиқомат қилишади. Қувасойнинг машҳур чинниларига жило бераётган қиз-жувонларнинг ярмидан кўпроғи Учқурғон қишлоғидан. Бу ерда корхоналар корхоналар билан, хўжаликлар хўжаликлар билан ички алоқаларни йўлга қўйишган.

...Қадамжойдан қайтаётиб, Водил тарафга турнақатор бўлиб кетаётган ғалла комбайнларига дуч келдим. Сарҳадлардаги назоратчилар бошқа машиналарни тўхтатиб комбайнларга йўл очиб беришаяпти. Демак, водийда ғалла ўрими бошланибди, қирғиз биродарлар ёрдамга келишяпти. Орадан 20—25 кун ўтиб, тоғ водийларидаги бошоқлар олтинланганда ўзбек механизаторлари «саломга яраша алик» уюштиришади.

Пастда эса Шоҳимардонсой ўзанига сиғмай шовуллайди...

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Иқтисодчи мулоҳазалари •

БОЗОР— РЎЗҒОРИМИЗ БУТЛИГИМИ?

Бозор иқтисодиёти — товар-пул муносабатлари ва уларга хос бўлган қонунлар асосида олиб бориладиган сиёсатдир. Унинг асоси товар ишлаб чиқарувчиларни иқтисодий эркинлиги, яъни бозор учун маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхона ва айрим шахснинг мустақил фаолият юритилиши билан боғлиқ. Мустақилликнинг бирламчи омили, мулк эгаси бўлишликдир. Товар ишлаб чиқарувчи меҳнат воситасининг эгаси бўлиши ёки уни ижарага олиб ўзи билганича ишлата олиши керак. Шунинг учун ҳам маҳсулотнинг эгаси, мулкдори ҳисобланади. Бозорга чиқарилган товарни олди-сотди қилиш, сотувчи билан харидорнинг эркин ва ихтиёрий муносабати, уни чеклаш ёки тақиқлаш ўринсиз. Чин маънодаги бозор иқтисодиётида ишлаб чиқарувчи эмас, балки истеъмолчи ўз шартини қўяди, ўз измини ўтказади. Товар ишлаб чиқарувчи истеъмолчининг эҳтиёжини қондирсагина даромад кўради.

Бозор иқтисодиётининг муҳим томони шуки, товар ишлаб чиқарганда бозорда тан олинадиган даражада меҳнат сарфланиши зарур.

Жумҳуриятимизда бу ҳолатлар қандай кечади? Одамлар кутилмаган қимматчиликка учрашмаяптими? Аслида қимматчиликнинг бозорга нима алоқаси бор? Бозор бу рақобат дегани эмасми? Бу давлат корхоналарини хусусийлаштиришдан бошланмайдими?

Айни пайтда жумҳуриятимизда бозор иқтисодиётига тегишли бўлган қиймат, талаб ва таклиф, пул муомаласи қонунлари ҳаракат қилмаяпти. Давлат корхоналарини хусусийлаштирмасдан, амалда бозор иқтисодиётига ўтмасдан туриб, маҳсулотларга баҳо қўйишда таннархдан бир неча баробар кўп нарх белгилашга йўл қўйилаяпти. Чин маънодаги бозор деганда қаҳатчилик, қимматчилик тушунилмайди. Беихтиёр оталаримиз 1941—1945 йилларда бошидан кечирган оғир кунлар эсга тушади. У даврдаги қийинчиликлар, қимматчилик, уруш туфайли эди, буни ҳамма тушунади. Бу қийинчиликлар, вайронагарчиликлар урушдан кейин беш йил ичида (1951—55 йиллар) тугатилиб мамлакат ишлаб чиқариши урушдан олдинги даражасидан ўзиб кетганди. Ҳозир тинчлик даври-ку, ахир. Яна бир ажабланарли ҳол шуки, айрим иқтисодчилар: «Тез орада катта натижаларга эришаолмаймиз. Ишбилармонлар қатлами шаклланиб бўлиши учун 20—25 йил керак», дейишмоқда. Мен бу фикрга қўшила олмайман, чунки чинакам бозор иқтисодиётига ўтиш учун 20—25 йил жуда узоқ муддат. Бу борада менинг ўз мулоҳазаларим бор.

1. Мулкни хусусийлаштиришнинг ҳозирги иқтисодий кўринишини тубдан ўзгартириш лозим. Ҳозир мулкнинг тахминан 90 фоизи давлат тасарруфида, 10 фоизи шахсий кишилар қўлида, аслида бозор иқтисодиёти шароитида 80—90 фоиз мулк шахсий мулк бўлиши, 10—20 фоизи давлат ихтиёрида қолиши керак. Ҳозир жумҳуриятимизда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаларидан бошланди. Бу тадбирларни ишлаб чиқаришнинг бошқа соҳаларига ҳам тезроқ татбиқ қилиш лозим.

Мулкнинг давлат тасарруфидалиги эркин иқтисодий фаолият кўрсатишга тўсиқ бўлиши мумкин. Эски тузум ворислари ишлаб чиқариш воситаларини меҳнаткашларга, ерни мулк сифатида деҳқонларга бўлиб беришга қарши турибдилар, халқни чалғитиш мақсадида турли усулларни қўлламоқдалар. Мулкни давлат тасарруфидан чиқармай, инсонга иқтисодий экинлик бермай туриб нарх-наво ошириш бозор иқтисодиёти шароитида яшаб кўрмаган, уни иқтисодий эркинлик ва мулкчилик билан боғлиқ эканлигини тушунмаган халқда «бозор иқтисодиёти нарх-навонинг ошиши билан белгиланар экан» деган тушунча туғдирмоқда. Бу бозор муносабатларини обрўсизлантиради, холос.

2. Иқтисодий фаолиятга боғлиқ кишилар билан давлат ўртасида адолатли, имтиёзли солиқ системаси ва давлат бюджети бўлиши керак. Бундай бюджетни давлат ўз тасарруфидаги корхоналар ва аҳолидан тушган солиқ ва тўловлар ёрдамида ташкил этади. Шунинг учун даромадларимизни ташқарига чиқиб кетмаслиги тадбирни белгилаб янги солиқларни жорий қилиш, жумҳуриятнинг молиявий аҳволини соғломлаштириш зарур. Чин маънодаги мустақилликка эга бўлиш, зарур бўлган пул маблағларини жумҳурият ўзидан топа олишида кўринади. Ана шунда узоқ йиллар давомида бизни шаънимизга доғ бўлиб келаётган боқимандалик масаласи ойдинлашади, миллий ғуруримиз тикланади.

3. Хорижий давлатлар ишбилармонлари сармоясидан кенг фойдаланиш, фойданинг маълум қисмини (келишилган ҳолда) уларга бериш, илғор технологияларни, лойиҳаларини ишлаб чиқаришга дадил жорий этиш лозим. Шу тариқа жумҳурият ишлаб чиқариш структурасини такомиллаштириш мумкин. Шундагина қисқа муддатда юқори сифатли маҳсулотлар тайёрлаш йўлга қўйилади.

4. Жумҳуриятдаги барча корхоналар асосий фондларининг фаол қисми жаҳон стандартлари даражасида таъмирланса, чала иншоотлар тезроқ ишга туширилса мақсадга мувофиқ бўларди.

5. Жумҳуриятнинг миллий пулини яратиш керак, ҳозир Ўрта Осиё ва Қозоғистон учун умумий минтақа пулини жорий қилиб бўлмайди. Бу региондаги жумҳуриятлар иқтисодий ривожланиш даражаси бир-бирига яқинлашгандагина пул бирлигига ўтиш мумкин.

6. Ўзбекистон аграр мамлакат, шунинг учун ерни иқтисодий тарихий, миллий хусусиятлардан келиб чиққан ҳолда хусусийлаштириш механизмини яратиш керак. Агар ростдан ҳам ер халқники бўлса уни ўз эгасига тезроқ бериш зарур бўлади.

7. Бизга маъмурий-буйруқбозлик тузумидан жуда қашшоқ эътиқод, даҳрийлик мафкураси, ҳалолу ҳаромнинг фарқига бормаслик мерос бўлиб қолган. Шунинг учун чинакам ҳуқуқий давлатни вужудга келтириш лозим. Бунинг учун тезроқ жумҳуриятнинг бозор иқтисодиётига ва миллий қадриятларга жавоб берадиган, янги Конституцияси лойиҳасини ишлаб чиқиб, умумхалқ муҳокамасига қўйиш керак.

Жамият ривожига инсон хизмат қилади. Бозор иқтисодиётида инсон онгидаги ишга муносабатни ўзгартириш зарур, ана шундагина кўзланган мақсадга эришиш мумкин. Кадрлар масаласида таниш-билишлик, маҳаллийчиликка барҳам бериш ҳамда ҳокимиятни идора қилишда кўпроқ иқтисодчилар, иқтисодчи-инженерлар, социологлар фикрларига аҳамият бериш лозим.

Бозор иқтисодиётининг минглаб бетакрор қирралари мавжуд. Улар инсоният тарихи давомида янги-янги жилолар касб этиб келган. Мен бу борада ўзимнинг айрим фикрларимни ўртага ташлашга жазм этдим холос.

Турғун ЗИЁЕВ.

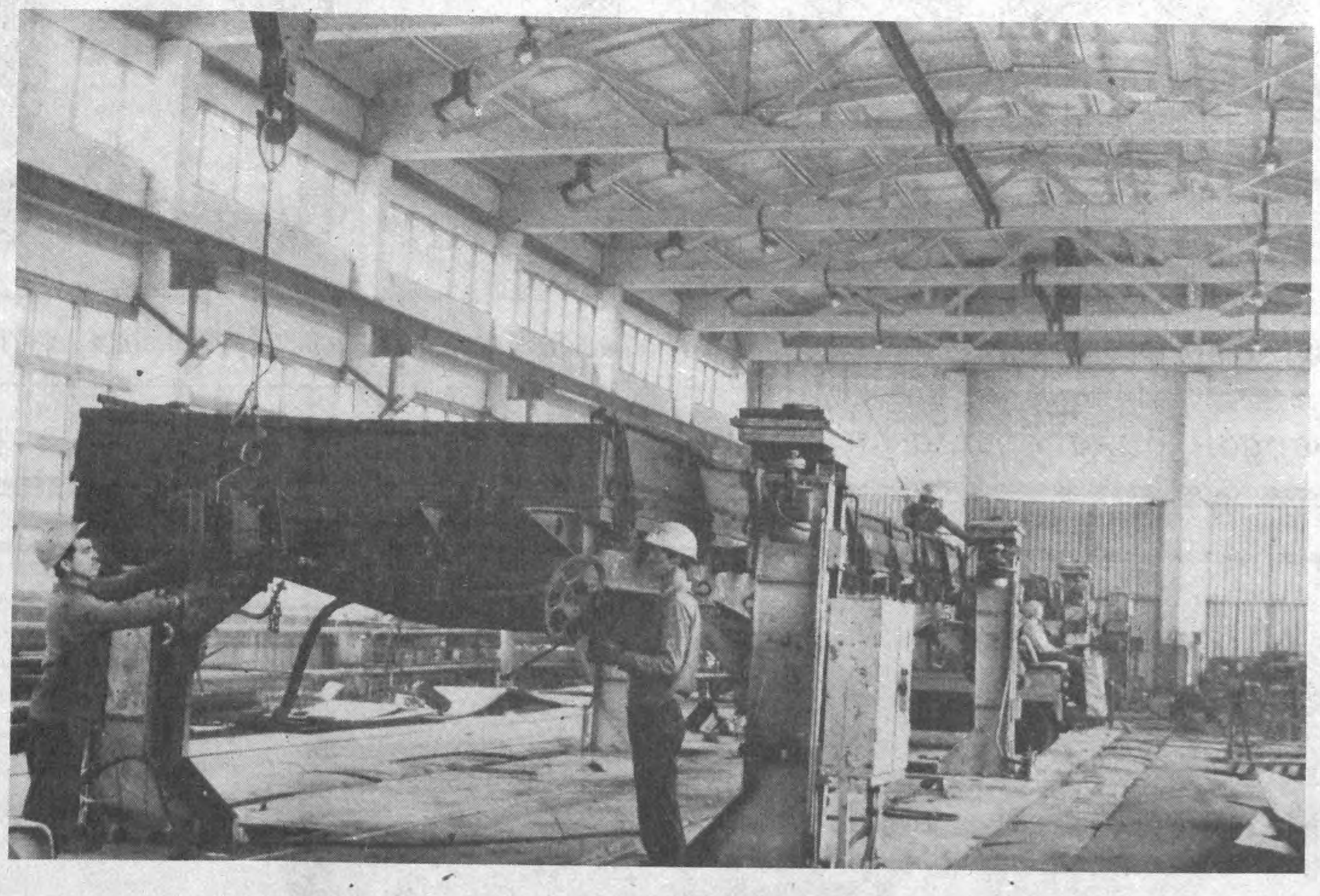

● ТОШКЕНТ юк-вагон депоси ишчилари темир йўл платформаларини ўзларида ремонт қилиш ташаббуси билан чиқдилар. Жамоанинг ўз кучи билан созлаш цехи қурилди. Шу кунгача бу ерда халқ хўжалиги юкларини ташиш учун зарур бўлган 800 тадан ортиқ платформалар тузатилиб, фойдаланишга юборилди.

СУРАТДА: ишчилар М. Йўлдошев (чапдан) ва М. Тиловбердиевлар навбатдаги юк платформасини созлаш билан шуғулланмоқдалар.

ЎзА фотохроникаси.

ИШБИЛАРМОНЛАР ЙИҒИЛИШИ

Республикамиз бозор иқтисодиётига ўтиши муносабати билан ижтимоий-иқтисодий ҳаётимиздаги тангликни бартараф этишнинг бир қатор муаммолари юзага чиқмоқда. Айниқса аҳоли турмуш фаровонлигини кўтариш, уларнинг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўлароқ қондириш масаласи энг асосий вазифалардан бири бўлиб турибди. Шубҳасиз бу ишда ишбилармонларнинг тутаётган ўрни, бажараётган амалий ишлари салмоқлидир.

Лекин сир эмаски, ҳанузгача ишбилармонларнинг эркин ҳаракат қилишларига, уларнинг халқаро миқёсда фаолият кўрсатишларига, иқтисодий эркин бўлишларига сунъий тўсиқлар қўйилмоқда. Ишбилармонлар фаолиятини ривожлантириш ва уларга зарур бўлган ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги Президент кўрсатмаларига кўр-кўрона зид иш олиб бориш ҳоллари ҳам мавжуд. Натижада фермер (деҳқон) хўжаликлари, тижоратчи ва акционерлик ташкилотлари, кичик корхоналар ҳамда ишбилармонлик билан шуғулланувчи барча жамоалар ҳақ-ҳуқуқларига путур етказилмоқда.

«Тошкент» биржасида кеча бўлиб ўтган ишбилармонлар йиғилишида ана шулар тўғрисида сўз юритилди. Йиғилганлар ўзларининг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган, иш фаолиятларини ривожлантириш жараёнида дуч келадиган қийинчиликларни бартараф этишда ёрдам берадиган раҳбар ташкилот тузиш зарурлигини таъкидладилар. «Ўзбекистон ишбилармонлари ҳаракати» деб номланадиган ушбу ташкилотнинг ишчи гуруҳи тузилди. Гуруҳга таъсис конференцияси ўтказишга тайёргарлик кўриш вазифаси топширилди.

Йиғилишда республикадаги барча ишбилармонларга қарата мурожаат қабул қилинди.

Ю. БЕКМУРОДОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Кимга—тўй, кимга—аза •

АЙБ ҚОНУНДАМИ Ё ҚОНУНШУНОСДА?

1940-42 йилларда Ўзбекистон ССР Ер ишлари халқ комиссарининг муовини бўлиб ишлаган Аллаберган Раҳматуллаевни кўпчилик танимайди. Албатта, ўз даврида бундай масъул лавозимга кўтарилиш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермаган. Оддий деҳқон фарзанди Урганчда очилган Шўро ходимлари тайёрлаш курсини битириб, Гурланда солиқ инспектори бўлиб ишлаган. Самарқанддаги молия-иқтисод техникумида ўқигач, Хоразмда ижроия органларида меҳнат қилган. Кўплар қатори 1938 йилда қамалган, бироқ бир йил ўтгач оқланган ва Самарқанд вилоят нон савдоси бошқармаси бошлиғи сифатида, кейин халқ комиссарлигида фаолият кўрсатган. 1942 йил урушга кетган, дивизион командирининг сиёсий ишлар бўйича ўринбосари, капитан А. Раҳматуллаев 1943 йилда ҳалок бўлган, қатор ҳукумат мукофотлари бор. Шу одамнинг зурриётларидан бири — қизи Пошша (62 ёшда) кўпдан бери идорама-идора зир қатнагани-қатнаган. «Нима бало, отасидан қолган меросни талашаяптими?» дерсиз. Шунга ўхшаган гап. Яхшиси, ҳаммасини бир четдан эшитинг.

А. Раҳматуллаев пойтахтга ишга келгач, унга оиласи билан (жами 5 киши) 52 кв. м. саҳнга эга бўлган Навоий кўчасидаги 3-уйнинг 87-квартираси берилган. Орадан бир оз ўтгандан сўнг турмуш ўртоғи Раҳима 30 ёшида вафот этади. Бекасиз қолган уйга Магира Ҳабибулина «келин» бўлиб келади... Уруш ва ундан кейинги йиллар ўз ройиши, ташвишлари билан ўтди. Пошша Ҳабибулинанинг ўғли Равилга турмушга чиқиб, Ленинградда яшашди.

Эҳтимол, бу гапларни эслашнинг ҳожати йўқ эди. Негаки, бунақа турмуш икир-чикирлари ҳар кимнинг бошида бор, тириклик шулар орасида «ҳа-ҳу» дегунча ўтиб кетади. Бироқ ҳар бир ибтидонинг интиҳоси бўлгани каби, Раҳматуллаевлар қисматининг кейинги даврлари ғалвали бўлиб қолди. Хусусан, ўртада турар-жой, шаҳарнинг қоқ марказидаги уй масаласи кўндаланг турарди. Унда Магира Ҳабибулина (у 1973 йилда — орадан 32 йил ўтгач — «Раҳматуллаева» бўлиб олган) яшар, унинг ёши бир жойга бориб қолган, набира — Абдуллаева Зумрад 1983 йилдан пропискадан ўтиб, кампирга қараб юрарди. 1990 йил 15 августда кампир Октябрь район ички ишлар бўлими паспорт бўлинмаси бошлиғи номига ариза ёзиб, кексалиги, касалланиб қолгани учун доимий қаровчи кераклигини, шунинг учун катта қизи Пошшани шу уйга қайд қилинишини сўрайди. Бироқ бахтсиз тасодиф туфайли (газдан заҳарланиб) Магира Раҳматуллаева 27 сентябрда вафот этади. Барибир қандайдир йўллар билан Пошша Раҳматуллаева 23 ноябрда шу уйга прописка қилинади. Шундан кейин бўлиб ўтган воқеалар ҳақида ҳикоя қилувчи ҳужжатлар йўқ, фақат қўшнилардан 5 нафар киши имзо чеккан ариза бор. Унда ёзилишича, 1992 йил 26 мартда уй эгаси П. Раҳматуллаеванинг йўқлигидан фойдаланиб эшикни бузишган, барча ҳужжатларни, лаш-лушларни (рўйхат ҳам қилмай) номаълум томонга олиб кетганлар. Бу ҳақда ҳеч ким, жумладан, қўшнилар ҳам хабардор қилинмаган. Қонуний пропискада бўлган Зумрад Абдуллаева (4 ойли чақалоғи билан) ва Пошша Раҳматуллаева кўчада қолаверган. Кампирнинг куйиниб айтишича, рўзғор буюмлари, кийим-кечакларнинг кўп қисми йўқолган ёки кимларникидадир сақланяпти.

Бу иш қандайдир бетайин кишилар қўли билан эмас, балки район уй-жойлардан фойдаланиш идораси ходимлари томонидан амалга оширилган.

Мазкур квартирага 1940 йил 27 февралда ЎзССР Ер ишлари халқ комиссарлиги маъмурий-хўжалик бўлими бошлиғи имзоси билан Раҳматуллаев Аллаберган номига ордер берилган. Унинг турмуш ўртоғи Раҳима вафот этгач, Магира билан ЗАГСдан ўтмай яшаган, туғилган икки фарзанд ҳам нобуд бўлган, қизлик фамилияси ўзгармаган. 1973 йилга келиб, Магира Ҳабибулина Октябрь район халқ судига А. Раҳматуллаев билан яшагани, бироқ ЗАГСда қайд қилинмагани ва бошқа ҳолатларни тушунтириб «Раҳматуллаева» фамилиясини олиш учун холис кишиларни гувоҳ келтириб ариза беради. Унинг талаби қондирилади. Бу билан у 87-квартирага қонуний эгалик ҳуқуқини ҳам қўлга киритади. Шу ўринда қонунларнинг нақадар инсонпарварлигини эътироф этишга тўғри келади.

Энди орадан йиллар ўтиб Пошша опа билан бўлаётган можароларга қайтайлик. У кўчага қувилгач, кўп маҳкамаларга бош урди. Негадир унинг важларига қулоқ тутишмади, аксинча. «Сен кофирдан баттарсан, онангни ҳўрлаб ўлдиргансан» қабилида дағдаға қилишди. Ҳолбуки, онаси вафот этганда 14 ёшли қизалоқ эди, ўгай онаси билан эса деярли доимий яшамаган. Аксинча уни уйдан зўрлик билан қувиб чиқаришди, сиртдан пропискани бекор қилишди. Бу ҳаракатлар қандай қонун-қоидага тўғри келишини, албатта, ҳуқуқ маҳкамалари таҳлил қилиб беришади. Ундан ташқари кўчада қолган аёлга ҳатто вақтинчалик бошпана ҳам тавсия этилмади, мол-мулки эгасиз ҳолда қолдирилди. Шунингдек, 1983 йил 12 августдан шу уйда қонуний яшаётган, уй эгасига қариндошлиги — «набираси» деб кўрсатилган З. Абдуллаеванинг тақдири ҳеч кимни қизиқтирмади. Ҳолбуки, у ҳар қандай ҳолда ҳам бувисининг меросхўри ҳисобланади ва уйга ҳам қонуний эгалик қилиш ҳуқуқи бор. Мана шу ҳолат ҳақида ҳеч бир ҳужжатда, ҳатто республика Олий суди раисининг биринчи ўринбосари А. Полвонзода имзоси билан берилган жавобда ҳам бир оғиз гап йўқ. Ана шундай пайтда қонунларнинг унчалик мукаммал эмаслигидан, уларни баъзилар ўз хоҳишича турли-туман талқин қилиши мумкинлигидан хафа бўлиб кетасан.

«Бой бойга боқар, сув сойга оқар» деганларидек, биқинига эсдалик лавҳаси (уни Пошша хола отаси шарафига ўрнаттирган) осилган шинам уйда кимлардир роҳат-фароғатда яшаяпти, ёши бир жойга бориб қолган, узоқ йиллар Россия шаҳарларида яшаб, она юртига қайтган бир муштипар аёл эса кўчакўйда тентираб кун кечираяпти. Албатта, бир фуқаро сифатида П. Раҳматуллаева ўз тақдирига бирор тадбир истайди.

Ҳ. САТТОРИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ИЛОЖИ БОР ЭКАН-КУ

ОХУНБОБОЕВ районидаги Ўроқ-Болға қишлоғида фойдаланилмай ётган чойхона, мактабнинг эски биносида тикув ва тўқув машиналари гувиллай бошлади. Бу ерда жемпер, кўйлак ва бошқа турдаги кийим бошлар тикилиб дўконларга жўнатилаяпти. Шу баҳона анчагина уй бекалари тикувчилик касбини бинойидек ўрганиб олишди.

100 дан ортиқ тикув машинаси ўрнатилган кичик корхонани ташкил этишга «Умид» компанияси бошқош бўлди. Ҳозир компания мева, сабзавот, полиз маҳсулотларини консервалайдиган, балиқ дудлайдиган цехлар қуриш ҳаракатида. 600 тонна қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сақланадиган омбор, пишиқ ва хом ғишт ишлаб чиқарадиган корхоналарни қуриб ишга тушириш ҳам шу йилнинг режасига киритилган.

С. НАБИЕВ.

«ҲАЛҚ СЎЗИ» АРАЛАШГАЧ...

БЕШГУМБАЗ НОМИ ТИКЛАНДИ

БИЗ Қарши шаҳрининг Бешгумбаз маҳалласида туғилганмиз. Бу жойнинг ўз тарихи бор. Шу маҳаллада яшаб ўтган мулла Абдураҳмон домла, Абдукарим Халифа, Қодир Оқсоқол, Абдурашид, Омон табиб, Абдуллабой, Муйин Оқсоқол, Усто Абдужаббор, Мулло Комил Охун, Зайдулло Ҳожи каби юзлаб олийжаноб инсонлар ҳаётда яхши ном қолдириб кетганлардандир.

Масалан, Абдукарим Халифа беозор киши бўлган, ёшларга сабоқ берган. Араб, форс тилининг билимдони бўлган бу киши 30-йилларда қамоққа олиниб отиб ўлдирилган эди. Инқилобдан олдин бу ерда араб алифбосида ўқитиладиган иккита мактаб бўлиб йигитларни Абдураҳмон Охун, қизларни Мулло Оймомо ўқитганлар. Мулло Омон эса табиблиги билан эътибор топган. Шарофбой ҳақида гапирсак у давлатманд косиб киши ўтган. Ўзининг атлас, бекасам тўқиш дўкони бўлган. Генерал Колосов Қарши шаҳрига босиб келганда Шарофбой 400 нафар бешгумбазлик ватанпарварларни йиғиб унга қарши курашган. Беш кунлик жангдан сўнггина руслар Бешгумбазни эгаллаганлар. Шундан кейин бу жойга Октябрь маҳалласи номи берилган. Мана қарийб саксон йилдирки бош эгиб яшаб келдик. Қанча мактаблар, масжидлар йўқ қилинди, ҳовуз ва қудуқлар кўмилди. Ҳовли ва чорбоғлар давлатга ўтказилди, эгалари қулоқ қилинди.

Тарихимизни тикласак, маҳалладан етишиб чиққан, халқимиз мустақиллиги учун курашганларни ёдга олсак ота-боболаримиз руҳини шод қилган бўлардик.

Биз шу масалада Қарши шаҳар ҳокими М. Маҳмудов қабулида бўлдик. У киши Бешгумбазни яхши билишини, бизнинг талабимиз тўғри эканлигини айтди. Бироқ ҳоким муовини И. Шаропов таклифимизни рад қилди. Бир неча бор ёзилган талабномаларимиз ҳам жавобсиз қолди.

Биз қариялар «Халқ сўзи» таҳририятидан илтимос қилиб сўраймизки, собиқ Бешгумбаз маҳалласи ўз номи билан аталса.

Р. АҲАДОВ,
меҳнат ва уруш фахрийси, 1 гуруҳ ногирони,

У. ЖАББОРОВ,
меҳнат ва уруш фахрийси ва бошқалар.

УШБУ мактуб юзасидан Қарши шаҳар ҳокимиятидан қуйидаги жавоб олинди.

* * *

Бешгумбазлик бир гуруҳ отахонларнинг «Халқ сўзи» рўзномасига юборган хати шаҳар кенгашининг номлаш комиссияси томонидан ўрганиб чиқилди.

Номлаш комиссиясининг қарори билан Октябрь маҳалласига ўзининг тарихий Бешгумбаз номи берилди.

М. МАҲМУДОВ,
Қарши шаҳар ҳокими.

• Ёднома •

ТУНДА УЧГАН ЮЛДУЗ

Инсон ўлими олдидан ювош тортиб қолади, деганлари ростмикан?.. У бугун анча мулойим, фарзандларидан нигоҳини узмайди. Нима бўлаяпти ўзи? Кўз олди ғира-шира туман қоплагандай, вужуди карахт, ёноғи пир-пир учгани-учган. У ирим қилиб киприғини ҳўллаган бўлди... Тўсатдан коридор эшигининг ғийқиллашидан Абдурашид чўчиб тушди.

— Уй очиқмиди? — сўради Абдурашид хотини Ҳалимадан.

— Нимайди? Мушукдирда.

— Кимдир юрганга ўхшайди. Шошма-чи?

У ўрнидан ирғиб туриб, эшикка йўналди. Болалари овқатни паққос туширган, «қорин тўқ — қайғу йўқ» қабилида бир-бирларини тортқилашиб ўйнашга тушган эди. Хона эшигини очиб коридорга бўйлаганди ҳамки, фонар тутган икки киши ўзларини панага тортмоқчи бўлди. Абдурашид ҳайратга тушди, уйидан хизмат қуролини олиб коридорга отилди. Номаълум шахслар жуфтакни ростлаб қолмоқчи бўлиб эшикка йўналганди, у огоҳлантирди:

— Тўхтанглар!

Абдурашид уларнинг ўғри эканлигини англаб етганди. Ахир жиноят қидирув бўлимида ишлаган пайтларида бундай кимсалар билан неча марта учрашган — эпчиллик билан уларни енгиб ички ишлар бўлимига олиб келарди. Бири ҳийла пихини ёрганлардан экан, қилт этмай Абдурашидга фонарини тутиб тураверди. Шу пайт унинг кўзи очиқ эшикдан уй ичкарисидаги деворда осиқ турган милиция мундирига тушди ва жазавага тушиб, жон ҳолатда Абдурашидга ташланди. Номаълум кимса қутирган итдай рақибининг қуролини тортиб олишга уринди. Абдурашиднинг панжалари эса тўппонча стволига елимдай ёпишиб қолганди. Иккинчи кимса эса қоронғуликдаги олишувдан карахт бўлиб, довдираб қолди. Шеригининг «галварс, қорнига пичоқ санч», деган заиф ингроғидан ҳушига келди ва рақибининг ўнг кўкрагини мўлжаллаб тиғ санчди. Абдурашид билакка бор кучини йиғиб, рақибини жандадай нарига улоқтириб ташлади. Кўксидан тизиллаб отилаётган қонга кўзи тушди, сўнгги кучини тўплаб тўппонча тепкисини устма-уст босди-ю шилқ этиб йиқилди. Ёрдамга келган Ҳалима ҳам пичоқланган, ерда типирчилаб ётарди. Икки газанда жиноят изини қотиллик билан яширишга эришамиз, деб ўйлаганди. Аммо тўппончадан изма-из узилган ўқдан уларнинг бири оёғидан, бири қорнидан яраланиб жон ҳолатда ўзини эшикка урди. Уйда эса уч гўдак чинқирганча, коридорда узала тушиб ётган ота-онаси гирдидан айланиб, даҳшатли қўрқувдан дод солиб йиғларди. Олмосдай ўткир йиғи жимликни чок-чокидан тилиб, қўни-қўшниларни ғафлат уйқусидан уйғотиб юборди. Улар бир зумда тўпланишиб, «Тез ёрдам»у ички ишлар бўлимига хабар етказишди. Бу орада Абдурашид бу ёруғ олам нурларига тўймай абадий кўз юмганди. Ҳалима шифохонага жойлаштирилди.

Ошкора қотиллик ҳақида жиноят қидирув гуруҳи вилоят ҳудудидаги барча постларга хабар етказган, тиббиёт муассасаларини огоҳлантиришга улгурганди. Жиноятчиларнинг яқин атрофда жон сақлаётгани, ҳали узоққа қочиб улгурмаганини шундоқ аён эди. Оператив гуруҳга Китоб туманлараро прокурори Фарҳод Шайманов раҳбарлик қиларди. Қарангки, жиноятчи Ражаб Жалилов ўз оёғидан илинди. У туман марказий шифохонасининг реанимация бўлимидан (оёғи техникадан йиқилиш чоғида лат еганини айтиб) даволашларини сўраганди. Шифокорлар «бемор»нинг касаллиги сабабларини аниқлашгач, дарҳол ички ишлар бўлимини хабардор этишди. Ф. Шайманов раҳбарлигидаги оператив гуруҳ зудлик билан шифохонага етиб келишди, калаванинг учи топилганди. Суриштирув ишлари давом этди. Жиноятчилардан яна бири — Маҳмуд Зокиров уйида яшириниб ётган чоғида топилди.

Р. Жалилов такасалтанглик бобида манман деганнинг белини чиқарадиганлардан эди. Муқаддам Ўзбекистон Республикаси Жиноят мажмуаси 204-моддасининг 2-қисми, 216-моддасининг 1-қисми билан айбланиб, Тошкент шаҳрида жазо муддатини ўтаётганди. Бироқ текинтамоқ бу шахс у ердан қочиб, эски ҳунарини ўзи туғилиб ўсган жойдан бошлади. Қисқа муддат ичида Китоб шаҳри меҳмонхонаси ёнида турган «КамАЗ» автомашинасининг радиоласи ва ҳайдовчисининг шахсий кийимларини ўғирлаб, жуфтакни ростлаганди. Шу йилнинг 25 мартидан 26 мартга ўтар кечаси ҳамтовоғи Маҳмуд Зокиров билан биргаликда Оқсув ресторани қаршисида турган «Москвич» автомашинасининг ойнасини синдириб, дипломатни ўғирлайди. Бу ҳам етмаганидай, улар видеосалондан рангли телевизор ва 16 дона видеокассетани кўтариб кетишади.

— Ҳозирча 27 март кунги воқеа ҳақида маълум нарсалар шу, — дейди Китоб тумани ички ишлар бўлими бошлиғининг ўринбосари, милиция майори Акмал Латипов. — Абдурашиджон Назаровнинг номини Китоб шаҳрининг бир кўчаси ва ўзи ўқиган мактаб кашшофлар дружинасига қўйиш учун ҳокимиятга тавсиялар киритдик. Лекин бу дардни заррача енгиллаштирмайди. Ахир бир фидойи ходимимизни асраб қололмадик. Кўраяпсизки, миршабларга ҳам осон эмас...

Унинг гапига қўшилмай иложимиз йўқ. Негаки, ўша тун Китобда бир юлдуз бевақт учган эди.

Бахтиёр АНВАРОВ,
Ўроз ҲАЙДАР.

• Ўзбекистон саноати •

Оққум муаммоси

- Бўзчи белбоққа ёлчимас.
- Қизилқумнинг яна бир хазинаси.
- Зар қадрига етмаётган «заргар»лар.
- Нафис ўзбек биллури.

Жумҳуриятимиздан топилган ер ости бойликлари қаторига катта бир бебаҳо хазина-оққумлар қўшилганига анчагина вақт бўлди. Чиннисозлар, ойнасозлар ва металлургларнинг асрий орзулари ушалди. Қизилқум бағрида оққумнинг катта заҳиралари аниқланди.

Оққумлар асосан, кремний оксиди—кварц минералидан ташкил топган. Унинг саноат аҳамиятига эга бўлган юқори навлари таркибида кремнезем миқдори 99,5 — 99,9 фоизга етади. Бундай кварц қумлари табиатда жуда кам учрайди. Кварц қумларининг кимёвий таркиби ойнанинг рангли ва рангсизлигига қараб аниқланади. Қизилқум оққумларини табиатнинг ўзи саралаб қўйганлиги ҳайратда қоларли даражада, десам муболаға бўлмас.

МДҲда Люберецк, Новоселковек, Чесов—Яр, Попасняск, Латинск, Ташлин, Кичик ва Ноболчинк қум ҳавзалари машҳур. Ўзбекистонда ҳам кейинги йилларда машинасозлик, чиннисозлик ва ойна саноатлари тез суръатлар билан тараққий этиб, кварцли оққумларга бўлган талаб кун сайин ортиб бормоқда. Жумҳуриятимиз геологлари қидирув ишлари олиб бориб, Ўзбекистон заминида 96 га яқин оққум конлари ва кон нишоналарининг катта заҳираларини аниқладилар. Булардан 18 таси ҳар томонлама ўрганилди. Ачинарлиси шуки, ҳозирги кунда Ўзбекистонда фақат битта — Тошкент яқинидаги Майск оққум конигина ишлаб турибди, холос. У Чирчиқ ойна заводини хом ашё билан таъминламоқда.

Ўзбекистонда оғир саноатда чўян ва пўлат қуйиш, шиша идишлар чиқариш ва нафис чинни буюмлари яратиш учун зарур бўлган қумлар Тошкентга Қозоғистондаги Жилға ҳавзасидан ташиб келтирилмоқда. Жилға қумларининг сифати Ўзбекистон ҳудудидан топилган қумларга нисбатан анча паст, масофа эса олис. Бу билан кўплаб ортиқча харажатларга йўл қўйилаётир. Жумҳуриятимиз пўлат қуйиш саноати учун кварцли оққумларни Челябинск вилоятидан, абразив саноатига эса Ульяновск вилоятидан ташиб келтирилмоқда. Ҳозирги кунда Ўзбекистон эҳтиёжи учун ҳаммаси бўлиб 1 миллион тоннага яқин оққум четдан сотиб келтирилмоқда ва унинг нархи кун сайин ошиб бормоқда.

Агар топилган конлар ишга солинадиган бўлса, бу заҳиралар жумҳурият эҳтиёжини қондирибгина қолмай, Ўрта Осиёнинг бошқа жумҳуриятларига, Сибирь ва Узоқ Шарққа, ҳатто чет мамлакатларга ҳам оққум сотиш имконини беради. Жумладан Греция ҳукумати оққумларни четдан валютага сотиб олади.

Ўзбекистондаги (масалан; Кармана, Майскдаги) оққумлар сифат жиҳатидан МДҲ да етакчи ўринларни эгаллайди ва ўзига хос нодир конлардан ҳисобланади. Улар ўз таркибида чиннисозлик саноати учун зарур бўлган дала шпати (20—36 фоиз)ни ҳам сақлайдилар. Жерой оққумлари ҳам жуда ноёб конлардандир. Минг афсуслар бўлсинки, **табиатнинг камёб эҳсони Кармана оққумлари ҳозирги кунда ўзбошимчалик билан Навоий қурилиши трестлари томонидан бетон қоришмаси учун сарфланмоқда. Табиатнинг бу ноёб эҳсонини хўжалик ишларига ишлатиш жиноятдир.** Зар қадрига етмаётган заргарларга қачон инсоф беради?

Олдингдан оққан сувни қадри йўқ дегандай, Кармана оққум заҳиралари ҳамон қаровсиз ётибди. Мустақил давлатимиз истиқболини кўзлаб Кармана оққумларидан керакли соҳаларда фойдаланиш ва бекорга сарфланаётган миллионларни тежаш вақти келмадимикан?

Жеройдаги оққумлар сифатини текширишлар шуни кўрсатадики, бундай оққумлар оддий элакларда эланса ҳам унинг техник сифати яна ошар экан. Ундан чўян ва пўлат қуйишда қолип қумлари сифатида кенг фойдаланилса бўлади. Эланган қум юқори сифатли ойна тайёрлашда, нафис керамика ва юқори вольтга чидамли чинни изоляторлари ясашда қўл келади. Кон захиралари 14 миллион тоннадан ошиқ. Ҳавза усули билан қазиб чиқарса бўлади. Кон Мурунтов темир йўли станциясига яқин жойлашган. Агар ҳавзадан йилига 200 минг тонна оққум қазиб чиқарилса, унга сарфланадиган давлат сармояси 2 йилдаёқ бемалол қопланади.

Жерой оққумлари 1983—1984 йиллар давомида Тошкент самолётсозлик заводида текшириб кўрилди ва улар рангли алюминий ва магний қуйилмаларини олишда Ўзбекистондаги 96 та оққум конлари ва нишоналари ичида бирдан-бир хом-ашё (қолип қуми) сифатида яроқли эканини тасдиқлади. **Бу қумлар асосида 1990 йил кузида Ўзбекистон Вазирлар маҳкамаси ва Давлат режа комитетининг қудратли ва кўп тармоқли, жумладан, биллур ишлаб чиқарадиган ойна саноати қуриш тўғрисида қарори қабул қилинди. 1991 йилнинг бошида завод қурилиши бошланиши белгиланган эди. Бу қарор ҳанузгача қоғозда қолиб келмоқда.**

Мустақиллигимиз, қолаверса, оғир иқтисодий аҳволимиз оққумларни тезда ўзлаштириб, халқ хўжалигининг турли тармоқларида фойдаланишни тақозо этмоқда. Ўзбекистонда кенг тарқалган бу қумлар асосида Навоий, Самарқанд, Тошкент ва Фарғонада ойна ишлаб чиқарадиган заводлар қуриш мумкин. Ҳозир ойна-ю чиннининг, биллуру чўяннинг нархи осмонда. Бу ишлар жорий этилса, Марказий Қизилқум оққумларидан нафис биллурлар ясайдиган кунлар узоқ эмас. Агарда тегишли вазирликлар, ташкилотлар бу қимматли хазинанинг қадрига етиб иш тутсалар давлатимиз равнақига равнақ қўшилар эди.

Мирмажид ЗОКИРОВ,
геология ва минерология фанлари доктори.

ҚИШЛОҚ ХАБАРЛАРИ

ШИЙПОНЛАРДАГИ ПАРРАНДАХОНАЛАР

Норин райони хўжаликлари товуқ боқишга астойдил киришдилар. Юздан ортиқ дала шийпонининг ҳар бирида паррандахоналар ташкил этилди. Жўжалар маҳаллий инкубатордан сотиб олинмоқда, зотли товуқлар тухуми эса Фарғона водийсидаги паррандачилик фабрикаларидан келтирилмоқда.

Бу иш район деҳқончилик саноат бошқармасининг ташаббуси билан бошланди. Мақсад — йил охиригача хўжаликларнинг ҳар бир меҳнатчиси ҳисобига 25 килограммдан парҳез гўшт етиштиришдир. Омухта ем билан марказлаштирилган тартибда таъминлаш йўлга қўйилди. Махсус қурилган цехда ҳар соатда икки тонна аралашма тайёрланмоқда. Энди ҳамма нарса паррандаларнинг парваришига боғлиқ.

ЕР БЎШ ЁТМАЙДИ

Сирдарё районидаги «Баҳор» совхозининг янги боғлари икки-уч йилдан кейингина ҳосилга киради. Шу боғлардан ҳозироқ сабзавот ҳосили олинмоқда. Мевали дарахтларнинг оралари қишлоқ аҳлига ажратиб берилди. Гулистон шаҳрида яшовчилар ҳам тегишли ҳақ эвазига шу ерда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириб, озиқ-овқат муаммоларини ҳал қилишлари мумкин. Ерни ижарага олиш ҳақини маҳсулот билан тўласа ҳам бўлади. Одамлар карам, бошқа сабзавот ва полиз экинлари, ош кўки етиштиришмоқда. Кўпчилик бир йилда икки-уч марта ҳосил олишни мўлжаллашмоқда.

ЎзА мухбири.

СУРХОН ЯНГИЛИКЛАРИ

ТАЛАБАЛАРГА ТУҲФА

Термиз шаҳар мусиқа билим юрти янги бинога кўчиб ўтди. Зарур анжомлар билан жиҳозланган ва юз ўринли ётоқхонаси бўлган бу бинони 165-қурилиш тресги бинокорлари қуришди. Тантанали маросимда Сурхондарё вилояти ҳокими Х. Бердиев қатнашди.

ИНСТИТУТ БЎЛИМИ ОЧИЛДИ

Термизда Самарқанд археология институтининг бўлими очилди. Унинг ходимлари вилоятда археологик тадқиқотлар олиб боришни ривожлантириш, меъморчилик, археологик обидаларни сақлаш ва улардан яхшироқ фойдаланиш, Термиз Давлат университети билан ҳамкорликда юқори малакали қадимшуносларни тайёрлаш, ўлка халқларининг ўтмиши, тарихи ва маданиятига оид асарлар яратиш билан шуғулланадилар.

ХАЛҚАРО ЙЎЛЛАРГА ЧИҚАДИ

«Ўртаосиётранс» бирлашмаси Тошкент халқаро юк автокорхонасининг Термиз филиали ташкил этилди. У Ўрта ва Яқин Шарқ мамлакатларига халқаро транзит юкларни ташиб беради. Автокорхона хизмати темир йўлга нисбатан анча арзон ва қулай. Бу ерда ва Яқин Шарқ мамлакатларига бўйлаб халқаро туристик маршрутлар очиш, сайёҳларга жаҳонга машҳур «Мерседес-бенс» автобуслари билан хизмат кўрсатиш тадбирлари ҳам ишлаб чиқилмоқда.

Ч. ТЎХТАЕВ,
ЎзА мухбири.

• Фельетон •

СУВ БОШИДАН ЛОЙҚА

ЁКИ ТОШКЕНТ ШАҲРИ АНҲОРЛАРИНИНГ ҲАДДАН ТАШҚАРИ ИФЛОСЛАНАЁТГАНИ ҲАҚИДА

Тошкент — тоғлар этагида жойлашган шаҳар. Унинг жанубидан қўҳна Чирчиқ оқиб ўтади. Бу ўжар дарё Чорвоқ атрофида Чотқол, Псков, Угом, Кўксув каби тоғ дарёлари ва юзлаб жилғаю сойлар қўшилиши натижасида ҳосил бўлиб қон томирлари сингари шаҳарга тирикликнинг бебаҳо неъмати — оби ҳаёт олиб киради.

Чирчиқ қадимий Шошга яқинлашган сари бир неча анҳорларга бўлинади. Улар шаҳар ичидаги кўплаб маҳаллалардан оқиб ўтиб, боғ-томорқаларни суғоради, ҳавони мўътадиллаштиради, шарқираб-шилдираб оқиб, дилларга завқ-шавқ бахш этади. Энг муҳими бу оқар сувлар қадим-қадимдан ичимлик манбаи бўлган. Одамлар ўз ҳовлиларидан, ёки унинг яқинидан ўтган арикчалардаги сувдан истеъмол этишган. Албатта бу манбалар шунга яраша тоза ва ҳалол бўлган. Халқимиз арик бўйларини ҳамиша озода тутган. Сувга ифлос нарса ташлаш у ёқда турсин, ҳатто арикда қўл ювиш ҳам гуноҳи азим ҳисобланган.

Аммо қадриятлар топталган кейинги 50 йил ичида халқимизнинг оқар сувларга бўлган ҳалолу пок муносабатларидан ҳам путур кетди. Аҳвол шу даражага бориб етдики, энди оқар сув манбалари истеъмол учун яроқсизгина эмас, ҳатто киши ҳаёти учун хавфли бўлиб қолди. Айни пайтда сув манбаларини Тошкент трактор заводи, «Средазкабель», «Средазэлектроаппарат», қоғоз комбинати каби ўнлаб корхона ва бирлашмалар шафқатсиз булғамоқда. Бу ҳам етмаганидек, кўплаб маҳаллаларда сувга ахлат, мағзава ва бошқа турли чиқиндилар ташланмоқда. Илгарилари ҳатто сувга тупуришни жиноят деб билган халқимиз орасида эндиликда ҳожатхоналарини сувга оқизаётган хонадонлар ҳам истаганча топилиши мумкинлиги аянчли ҳол эмасми?

Гап қуруқ қошиқ оғиз йиртар, қабилида бўлмаслиги учун фактларга мурожаат этайлик. Шаҳарнинг Яккасарой, Шайхонтоҳур, С. Раҳимов ноҳияларини ичимлик (водопровод) суви билан таъминлайдиган Бўзсув ҳавзаси бор. Бу ерда Бўзсувдан ажратиб олинган сув тиндирилиб, қайта ишлов берилади ва насос орқали истеъмолчиларга узатилади. Аммо шундай муҳим жойдан тахминан 300 метрча юқорида ҳар қандай одамнинг ҳам тепа сочларини тикка қилиб юборадиган хунук воқеа содир бўлмоқда. Анҳорнинг камида 100 метрча атрофи ҳимоя майдони ҳисобланиши, у ерда ҳеч қандай қурилиш-мурилиш қилиш мумкин эмаслигини била туриб, Тошкент ноҳиясидаги Турғун Мирзаев номли жамоа хўжалиги бошқаруви ўнлаб хонадонларга иморат солиш учун ер ажратиб берди. Айни пайтда на водопровод, на канализацияси йўқ бу жойларга қурилаётган иморатлар бевосита анҳор қирғоқларига туташиб кетган. Мазкур хонадонлар келажакда ахлат чиқиндиларини, ҳожатхоналарини, ҳаммомларидан чиққан ифлос сувни анҳорга оқизмайдилар деб ким кафолат беради. Ваҳоланки шундоқ ёнларида Бўзсув суви шаҳар водопроводларига тарқатилади.

Канал сувини ким ўзарга булғаётган корхоналардан яна бири «Тошкентмармар» ишлаб чиқариш бирлашмасидир (бошлиғи Б. Эшмуҳамедов). Бу корхонадан чиқаётган сувнинг ҳар литрида зарарли чиқитлар миқдори нормадаги 15 миллиграмм ўрнига 28—374 миллиграммгача кўтарилмоқда. 18 автокорхона ҳам (директори Б. Тешабоев) оқар сувни нефть маҳсулотлари билан булғашда «пешқадамлик»ни қўлдан бермаяпти. Бу корхонада мазкур кўрсаткич йўл қўйилиши мумкин бўлган нормадагидан 104 баробар кўпдир.

— Бу ноқонуний қурилишларни ҳозироқ тўхтатиш керак, — дейди Бўзсув сув ҳавзаси санитар врачи Г. Эшонов. — Аксинча кейин кеч бўлади!

— Тўғри, — жавоб қайтаради «Водоканал» тресги бошқарувчисининг ўринбосари Фатхулла Ҳидоятов. — Аммо ҳозирча қўлимиз калталик қилаяпти. Биз бу ҳақда мутасадди ташкилотларга мурожаат қилавериб чарчадик.

Ана сизга ичимлик сувга бўлган муносабат! Аҳвол шу ердаки аянчли экан, бошқа жойларда қандай? Ана шу саволга жавоб топиш ниятида Қорақамиш канали бўйлаб йўлга тушдик. Олдиндан айтиб қўяйлик, узунлиги 12 километр бўлган бу канал суви тозаланмаган ёки чала тозаланган чиқиндиларнинг оқизилиши ҳисобига ғоят ифлосланиб кетган. Унинг сувидан ичиш у ёқда турсин, чўмилиш ҳам хавфли. Тошкент ёғочни қайта ишлаш корхонаси (директори У. Маъмуров)дан йилига 90 минг куб метр нефть маҳсулотлари билан ифлосланган сув худди шу каналга оқизилмоқда. Корхонада чиқинди сувни қайта тозалайдиган махсус иншоот қурилиши узоқ йиллардан бери ҳал этилмаяпти. Аслида бу иншоот режага кўра 1992 йилда қуриб биткизилиши керак эди.

Шуни афсус билан қайд этиш лозимки, А. Икромов ноҳиясининг Қорақамиш канали соҳилларида жойлашган деярли барча саноат корхоналари чиқитлари канализация тармоқларига уланмаган. Қирғоқдаги ҳамма автокорхоналарнинг чиқиндилари бевосита каналга ёки унинг яқиндаги ҳандақларга оқизилади. Жумладан, «Ўзбекнефть» ишлаб чиқариш бирлашмаси (бошлиғи Т. Шукуров), шунингдек, «Узмебельтранс» (директори Б. Убайдуллаев) чиқит сувларини ҳеч қандай тозаловларсиз тўғридан тўғри каналга оқизмоқда.

59-ЁКТ ҳам шундоқ канал қирғоғида жойлашган. Унинг чиқит мой сақлаш идиши, мой алмаштириш ва бензин қуйиш қурилмалари сув ёқасида. Бас. шундай экан, бу ердан нефть маҳсулотлари оқар сувга тушмайди, деб айтиш қийин. Бироқ бизга оператор Ҳикматилла Суннатов шундай деди:

— Ёнилғининг ҳар бир граммми биз учун пул. Шу боис уни сира исроф қилмаймиз. Аммо каналнинг юқори томонидан баъзи-баъзида қуюқ нефть оқиб келади. Қаердан ва нима учунлигини билмаймиз.

Канал қирғоқларига қурилиш чиқитлари ва маиший ахлатларнинг уюб ташланаётганли 3-уй-жой қурилиши бошқармаси жамоалари ҳам канал атрофида турли ахлатлардан сунъий тоғчалар бунёд этишган. Текширувимиз жараёнида яна шунга амин бўлдикки, кўчалардаги кичик-кичик арикълар ва бошқа ирригация тармоқларидан ҳам (мутасаддиси — Р. Арамян) турли даражадаги бўтана сувлар ҳеч қандай тозаловсиз катта каналларга қуйилмоқда. Бизни айниқса хонадонлардан сувга турли чиқитларнинг оқизилаётганлиги ташвишга солди. Чимбой мавзесидаги 2-А уйда яшовчилар, Тансиқбоев мавзесидаги «Маданият» маҳалласи аҳли худди шундай хунук иш билан шуғулланишаётганини кўриб ёқа ушладик.

С. Раҳимов ва А. Икромов ноҳияларида канал қирғоқларидаги ҳимоя зонасига бўларбўлмас қурилишлар бунёд этилишига йўл қўйиб берилган. Таъқиқланган жойларда турли ширкатлару кичик корхоналар кўпайиб кетган. «Расул» кичик корхонаси, «Лабиринт», «Наврўз» ва бошқа ширкатлар шулар жумласидандир.

А. Икромов ноҳиясининг Сомонбозор участкасида, С. Раҳимов ноҳиясининг Қорақамиш канали билан болалар уйи биноси оралиғида эса вақтида ташиб кетилмаганлиги сабабли ахлат уюмлари ғарам бўлиб ётибди.

Юнусобод, Шайхонтоҳур, Яккасарой ноҳияларидан ўтувчи Анҳор канали (узунлиги 10 км)даги аҳвол нисбатан бирмунча дуруст. Бироқ текширув чоғида Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси томонидан чап соҳил чидаб бўлмас даражада ифлослантириб ташланганининг гувоҳи бўлдик. Автомобилларни ремонт қилишга мўлжалланган хандақ ёнида нефть маҳсулотлари оқиб анҳорга тушмоқда. Хуршид кўчасида жойлашган ободончилик бош бошқармасининг махсус автокорхонаси ҳам оқар сувни булғатишда бўш келмаяпти. Корхонада техника ювиш махсус жойи йўқлиги сабабли Анҳор сувида машина тозалаш одат қилинган.

6-касалхона (бош шифокори — П. Жонибеков) жойлашган ўрам бошдан-оёқ ахлатхонага айлантирилган. Беморларга ишлатилган докалардан тортиб пахталаргача, турли дори-дармонлардан тортиб қурилиш чиқитларигача қалашиб ётибди. Ачинарлиси шундаки, шифохонанинг бунақа чиқиндилари шу Анҳор қирғоғида тўпланиб, сўнг вақти-вақти билан ёқиб юборилар экан. Ваҳоланки, анҳор сувидан Ўзбекистон, Улуғбек боғларидаги кўллар тўлғазилади. У ерда эса одамлар чўмилиб «маза қилиб» дам олишади. Ким-ким касалхона ходимлари шуни кўра била туриб тегишли хулоса чиқармасалар, бошқалардан ўпкаламаса ҳам бўлаверар экан-да.

Биз шу ҳақда куйиниб гапираётган эдик, шифохона бош врачига ҳамроҳлик қилиб турган «Таштекистилмашь» шифохонасининг бош врачи М. Худойбердиев кутилмаганда ҳазил аралаш шундай таъна қилдилар:

— Сизларнинг бошқа қиладиган ишларингиз йўқми? Шу кичик анҳор ёқалаб беҳуда юришдан кўра бориб Оролни сақланглар. Ана ўша ерда ҳақиқий фожеа рўй бермоқда. Бу ерда нима бор ўзи сизларга?

Дарҳақиқат, Оролда ва унинг атрофида фожеа рўй бермоқда. Лекин уни келтириб чиқарган манба Оролнинг ўзида эмас, аксинча унга сув қуювчи дарёлару каналлардаги аянчли аҳволда. Тошкент шаҳридан ўтадиган сув тармоқлари ҳам ўшалар жумласига киради. Негаки, уларнинг ифлосланган суви пировард натижада Сирдарёга, ундан эса Оролга қуйилади. Зеро, халқимиз «балиқ бошидан сасийди» деб бежиз айтмаган. Тоғлардан тушаётган зилол сувлар шаҳару қишлоқлардан қанчалик мусаффо ва исрофгарчиликсиз ўтса Оролнинг аҳволи ҳам шунча яхшиланади. Акс ҳолда Орол зонасидаги каби экологик фожеалар, ҳар хил касалликлар ҳамма жойда, жумладан Тошкентда ҳам авж олиб кетиши ҳеч гап эмас. Бас шундай экан, шаҳримиз оқар сувларининг озодалигини сақлаш, уни исроф қилмаслик чора-тадбирларини кўриш ҳам фарз, ҳам қарздир. Бироқ вилоят сув хўжалиги ходимлари зиммасига юкланган масъулиятни кучайтиришнинг ўзи билан мақсадга эришиб бўлмайди. Бизнингча оқар сувлар мусаффолигини таъминлаш вазифасини бутун умум ишига айлантириш, халқимизнинг сувга бўлган ўзбекона муносабатларини, тарихий анъаналарини қайта тиклаш лозим. Шундай эмасми?

Уйғун ШОРИХСИЕВ,
Тошкент шаҳар санитария-эпидемиология станцияси масъул ходими.

Мурод КАЛОЧХОНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Қорақамиш каналининг «сўлим» соҳилларидан икки лавҳа.

Маъмур НАЗАР олган суратлар.

ҲУҚУҚШУНОСЛИК МУАММОЛАРИ

РЕЖА: ХАЛҚАРО МИҚЁСГА ЧИҚИШ

НЕГА очилмай сир қолаётган фожеалару қотилликлар, терговчию судья ўртасида коптокдек улоқиб юрган жиноий ишлар кўпаймоқда! Нима, бу қонунларимиз янги замон учун ярамай қолдими ё ҳуқуқшуносларимизнинг малакаси... Балки бу муаммо хорижга талабалар юбориш, шу тариқа юрт кўриб, фикри тиниқлашган янги мутахассислар тайёрлаш орқали ҳам бартараф этилар... Мухбиримиз Тошкент давлат юридик институти ректори, Ўзбекистон Республикаси ФА мухбир аъзоси Анвар Аъзамхўжаев билан шу мавзуда суҳбатлашди.

— Ҳозир Туркияга юбориш учун кундузги бўлимнинг 2—3 ва қисман 4-курсларидан талабалар танлаяпмиз. Шарти оддий: улар инглиз тилини яхши билган ва маҳаллий миллат вакили бўлмоғи лозим. Бугунгача юздан ортиқ ариза тушди. Ўрин аниқ чегараланмаган бўлса-да, талабгорлар жиддий синовдан дастлаб ўзимизда, сўнг вазирликнинг махсус комиссиясидан ўтишади. Аслида бу йилги танловлар бир тажриба, кейинги йилдан бошлаб тил ўрганишга лаёқати бор талабаларни алоҳида гуруҳларга ажратиб, тилни пухтароқ ўргатиш ниятимиз бор.

— Олийгоҳда турк тилига муносабат қандай!

— Қизиқиш катта. Шу боис ўзбек тили кафедрамизга турк тилини мукаммал биладиган мутахассис таклиф этаяпмиз. Кейин турк тилини махсус ўргатувчи бўлимлару тўгараклар очамиз. Мақсад — талабаларни хорижга бориб ўқишлари учун замин ҳозирлаш. Тағин ўқитувчилару олимларимизни ҳам Туркияга ўқитиш тизимини ўзлаштириб келишга жўнатмоқчимиз. Албатта, бунга ҳам ишончимизни оқлаган, илмга ташна кишиларни юборамиз.

Илгари ҳамма жилов иттифоқ ихтиёрида эди. Шукрки, Президентимиз ва фидойи халқ ноибларимизнинг жасорати билан мустақилликка эришдик. Энди ўқув-тарбиявий ишлару асосий масалаларимизни эркин ҳал этаяпмиз. Бу бизга қанчалик катта масъулият юклашини тушунсангиз керак, албатта.

— Юқоридан туриб кўр-кўрона кўрсатмалар бериш йўқ энди, демоқчисиз-да.

— Ҳа. Бундан буён ҳар бир талаба, ўқитувчи-олим ўз давлати ҳуқуқи тарихини пухта ўрганади. Ҳозир давлат ҳуқуқи ва назарияси кафедраси янги дарслигу адабиётлар устида иш олиб бораяпти. Яқинда эса мусулмон ҳуқуқи кафедраси очдик. Чунки узоқ ўтмишимизни, давлатчилигимиз тарихини ўрганиш учун, албатта, мусулмон ҳуқуқини, шариат нормаларини пухта билишимиз зарур.

Умуман хорижий ҳуқуқшунослик олийгоҳларида, хусусан, Туркияда халқаро талабларга мувофиқ мутахассислар тайёрланади, ҳуқуқшунослик фанлари чуқур, аниқ ва лўнда ўргатилади. Яқин орадаги мақсадимиз — уларнинг ишини кенгроқ ўрганиш, ўқув-тарбия сифатини хориждагига яқинлаштириш. Шундагина биз ҳам тортинмасдан уларга доимий равишда мутахассис юбориб, шартнома асосида улардан талабалар, олимлар қабул қилишимиз мумкин. Лекин шу кунгача ҳам айрим қутлуғ сафарлар қилинди. Масалан, яқинда доцент Алишер Болтаевни Лондонга (Ўрта Осиё республикалари давлати ва ҳуқуқини ўрганиш марказига) олти ойлик муддатга юбордик. Ўтган ой хабарлашдик, олимимиз инглиз тилида намунали лекциялар ўқиётган экан. Кўрдингизми, тил билишнинг фойдасини... Бундан кейинги режамиз халқаро миқёсга чиқиш, хорижий мамлакатлар билан алоқа боғлаш.

— Бу режаларни амалга ошириш катта маблағни талаб этмаяптими! Бу ёғи бозор иқтисодиёти бўлса!

— Маблағ билан боғлиқ бир чигал масаламиз бор. Олийгоҳда 112 нафар хорижий талаба ўқийди. Уларнинг мамлакати ўз вақтида Иттифоқ идоралари билан шартнома асосида пулни тўлаб қўйишган. Ақчани олган идора ҳозир Россия ихтиёрида. Айрим элчихоналарга хат юборгандик, маблағни ўз вақтида тўлаганмиз, Россия билан ҳисоб-китоб қилинглар, дейишди. Шуни ҳал қилсак, келажакда хорижга вакил юборсак, у ёқдан олсак, қўйинг-чи, халқаро жабҳада ишларимиз юришиб кетса, албатта, ўзимизнинг валюта жамғармамиз бўлади. Ана шунда бемалол дадил юмушларга қўл урамиз.

Биз қисқа муддат ичида факультетни олийгоҳга айлантириб, суд, прокурорлик, ҳуқуқий хизмат, давлат тизими ва бошқаруви каби факультетларни очдик. Иккинчи мутахассислик факультети эса бошқа ўқув даргоҳлардан шартнома асосида талаба қабул қилиши, ўқишнинг сиртдан эканлиги билан фарқ қилади. Унга олий маълумотли, вазифаси ҳуқуқий билимни талаб этадиган кишилар қабул қилинади. Ўқиш муддати уч ярим йил. Апрель ойида шу факультетга биринчи қабулни ўтказдик, натижа ёмон эмас. Тағин бу йилдан бошлаб дадиллик билан республикамиз учун дипломант-мутахассисларни тайёрлаб беришга киришмоқчимиз. Тегишли маҳкамалар билан шу масалада гаплашдик. Улар розилик беришди. Ҳадемай халқаро ҳуқуқий муносабатлар факультетини очамиз ва шу йилнинг ўзидаёқ унга 50 нафар (хорижий тилни билган) маҳаллий миллат вакилини қабул қиламиз. Ҳаётнинг ўзи божхона хизматини чуқур эгаллаган мутахассислар тайёрлашни тақоза этмоқда. Аслида республикамизнинг божхона хизматида ўзбек тилини мутлақо билмайдиган тасодифий одамлар ишлаётгани ҳеч кимга сир эмас. Бу ҳол билан энди келишиб бўлмайди. Яқинда хўжалик ва молия ҳуқуқи кафедраси иш бошлади. Бу кафедра каттаю кичик корхоналар ва умуман, халқ хўжалиги тизими учун малакали ҳуқуқшунослар тайёрлаш борасида назарий таянч маркази бўлади,

— Буларнинг ҳаммаси қутлуғ ишлар, лекин янги илмий тизимларда ишловчи олимларни қаердан топасиз!

— Халқаро ҳуқуқий муносабатлар факультетини очиш ниятида Москвадаги халқаро ҳуқуқ олийгоҳининг тизимини, иш услубини пухта ўргандим. Москвалик олимлар ҳам ёрдам беришмоқчи. Сўнг чамалаб кўрсам, илгари элчи бўлган, элчихоналарда масъул лавозимларда ишлаган кишилар, тажрибали олимларимизу муаллимлик қила оладиган дипломантларимиз етарли экан. Демак, биз қийналмаймиз.

— Мавжуд дарсликлар ўқув дастури учун ярамай қолаяпти, буёғи нима бўлади!

— Шу пайтгача, асосан, Иттифоқ қонунларига асосланган русча адабиётлардан фойдаланиб келганмиз. Энди ҳар бир республика ўз қонунларини қабул қилиши керак. Ёзилажак қўлланмалар яна шу — янги таҳрирга асосланиб яратилади. Бу осон иш эмас. Олимларимиз яқинда жумҳурият Фанлар академиясининг фалсафа ва ҳуқуқ институти билан биргаликда илмий кенгаш ўтказиб, унда давлатимиз ҳуқуқшунослиги тарихини яратиш ҳақида фикрлашиб олдилар.

— Янги факультетлар очиладиган бўлса, талабалар кўпаяди, жой масаласи қанақа!

— Етишмайди. Ўтган йили август ойида Вазирлар маҳкамасининг қарори билан ТошДУ геология факультетининг бир лабораторияси эгаллаган бино, Тошкент автомобиль транспорти ва йўллари институтининг спорт комплекси бизга берилган эди. Қарор ҳозиргача бажарилгани йўқ. Аслида бу ҳам талабимизни қондирмайди, келажакда институт учун янги, замонавий бино қурилиши керак.

— Ниятлар рўёбга чиқсин!

Абдунаби ЭРГАШ ўғли
суҳбатлашди.

НЕФТЬ КОНИДА НИМА ГАП?

МИНГБУЛОҚ УЙҒОҚ

Наманган вилоятида бебаҳо бойлик — нефть чиққани ҳаммамизни қувонтирди. У ердан ҳар куни хабар кутадиган бўлиб қолдик. Фаввора жиловлангач, қудуқ оғзи беркитилди ва навбатдаги текшириш ишлари бошлаб юборилди. Бу эса турли миш-мишларга сабаб бўлди: Кондаги нефть дастлабки кунлардаёқ отилиб бўлганмиш, шунинг учун чиқмаётганмиш, сарф-харажат гўё кўкка совурилаётган эмиш.

ЎзА мухбири куни кеча Мингбулоқда бўлиб, кончилар ва мутахассислар билан суҳбатлашди.

...Ҳали яқингинада зовур бўйлаб кетган йўлдан нефть ташиган машиналар карвони ўрнини самосваллар эгаллаган. Улар нефть отилиб чиққан жойдан куйган, қум-тошларга қоришган тупроқни чиқариб ташламоқда. «Наманганоблводстрой» ва «Наманганирстрой» трестларининг ишчилари бу ерларни қисқа муддатда ўз ҳолига келтириб, эгасига — «Зарбдор» жамоа хўжалигига топшириш учун меҳнат қилмоқда.

Асосий объектда «Ўзбекнефть» бирлашмаси Бош директорининг ўринбосари Х. Фаррохов, экспедиция бошлиғи Д. Қўчқоровларни учратдик. Уларнинг айтишича, ҳозир ёнилғи қай ҳолда мўътадил чиқиб туриши мумкинлиги ўрганилмоқда. Айни вақтда қудуқ атрофи нефть қолдиқларидан тозаланади, куйган ер юзаси қазиб олиниб, ўрнига соз тупроқ ётқизилади.

— Босимнинг беқарор бўлиб қолганлиги Мингбулоқ майдони геологик жиҳатдан бошқа конлардан фарқ қилишида бўлса керак, — дейди пармаловчилар устаси Р. Мирзаев. — Унинг қатлам тузилиши бир хил эмас. Қудуқнинг бир ишлаб, бир ишламай туриши шундан бўлиши керак.

— Ҳозир ҳам кунига етти-саккиз тонна нефть чиқиб турибди, — дейди Андижон чуқур қудуқлар пармалаш экспедицияси Чортоқ участкасининг технолог инженери Ў. Раҳимов. — Конда босим пасайганининг сабаблари бор. Биринчидан, нефть кутилганидан бир неча юз метр юзароқдан отилиб чиқди. Натижада тўрт минг метрдан кўпроқ пармалаш қувурлари қудуқда қолиб кетди. Иккинчидан, қатлам кўчиши ҳам булоқ кўзининг маълум даражада ёпилиб қолишига сабаб бўлди. Ҳозир нефть ана шу қатлам орасидан сизиб чиқмоқда. Кон тозалангач, ёнилғи отилиб чиқиши муқаррар.

Б. МАНСУРОВ.

ҚЎҚОНБОЙ ҚИШЛОҚ ЛАВҲАЛАРИ

ҚЎҚОН билан Бешариқ ўртасида Қўқонбой деган қишлоқ бор. Унда ажабтовур кишилар яшайди. Одамларининг ҳар бири ҳақида ажойиб-ғаройиб латифалар тўқилган. Уларни латифа деб аташса-да, аслида ҳаётда юз берган антиқа воқеалардир. Мана, улардан баъзилари...

«ХОТИНИМНИ КЎРМАДИНГИЗМИ?»

Улуғ Ватан урушидан ярадор бўлиб қайтган Нурғозини ҳамқишлоқлари жамоа хўжалиги раислигига сайлашди. Буни кутмаган Нурғози шошилиб минбарга чиқди-да: «Ўртоқлар, нега раисликка сайладиларингиз? Ахир мен посон кийинишни, машина ҳайдашни, маданий гаплашишни билмасам... Адашмадиларингмми, мабодо?» — деб сўради.

— Бизга, Сизга ўхшаган тўпориси-ям бўлаверади, — жавоб беришди колхозчилар.

— Бўпти! Бўлмаса, ҳамма ишга! — деди янги раис.

Эртаси уни Бешариққа, мажлисга чақиришди. У хотини Нортожи опага: «Хотинбой, орқамга мингаш. Мен майлисга кириб кетсам, Бешариқни томоша қилиб турасан» деди-да мотоциклни ўт олдириб, йўлга равона бўлди.

Раис райком биносига етиб келгач орқа ўриндиқда хотинининг йўқлигини билиб, ўша ерда турган қўшни колхозларнинг раислари Эрғози ва Шерғози акалардан: «Ҳой оғайнилар, хотинимни кўрмадиларингизми?» деб сўради.

Унинг бу гапидан ажабланган Эрғози ака: «Нурғози, келинни уйда қолдириб келсангиз бўлмасмиди? Ёки унга ишонмайсизми?» деди.

— Ишонмай, жин урибдими! Бешариқни бир томоша қилиб кетсин деб, мингаштириб келгандим...

Ўшанда Нурғози аканинг қишлоғидан чиқишдаги баланд кўприкдан ўтаётганда мотоцикл қаттиқ силкиниб Нортожи опа тушиб қолган эди...

Йиғилишда раисдан раҳбарлар: «Ишни нимадан бошламоқчисиз?» — дея сўрашди. Нурғози ака эса ҳеч иккиланмай: «Мотоцикллар силкинмай ўтиши ва хотиним тушиб қолмаслиги учун кўприкларни тузатишдан бошлайман!» деди гердайиб.

«ЎЗИМ ЎҚИТАМАН»

Нурғози раҳбарлик қилаётган хўжаликка «Волга — 21» енгил машинаси берилди. Жамоа фаоллари кенгашиб, «Уни раис минсин!» деган қарорга келишди.

— Ундоқ бўлса, бу машинага ажойиб бир зўр шопир топинглар! — деди Нурғози хурсандлигини яширмай. — Ойлигидан қисинманглар!

Хўжалик муҳандиси шаҳардан тажрибали шофёр топиб келди. Ҳайдовчи «Волга»ни секин ҳайдай бошлади. Шунда раис: «Намунча имиллайсан?» — деб сўради.

— Мен биринчи класс шофёриман. Апкаткадаги машинани бирданига тез ҳайдаб бўлмайди!

Орадан бир ҳафта-ям ўтмай шофёр янгиланди. У ҳам тажрибали ҳайдовчи бўлгани учун машинани қишлоқ йўлларида авайлаб секин ҳайдади.

— Ҳой шопир бола, мунча имиллайсан? — деди машинанинг орқа ўриндиғида гердайиб ўтирган Нурғози.

— Раис бува, машинада ҳашак эмас, одам элтаяпман-ку, ахир! Бунинг устига, қишлоғимизнинг йўллари тор, эгри-бугри...

— Болам, нечанчи класс шопирсан?

— Иккинчи класс...

Орадан уч кун ўтгач, машина рулига қўлига эндигина ҳайдовчилик гувоҳномаси олган бир йигитча ўтирди. У машинани ўт олдириши биланоқ қишлоқ ва дала йўлларини чангитиб, катта тезлик билан ҳайдар ва устмауст сигнал берарди.

— Шопир болам, мунча кўп сигнал берасан? — сўради Нурғози ака.

— Даладагилар, ҳатто томорқасида яшириниб ишлаётганлар раис келаётганини билиши керак. Бепарвороқ кишилар эса ўзини ўнгариб олади, — деди янги шофёр.

— Отинг нимайди, шопир бўлам? — сўради Нурғози.

— Эркин бола.

— Сен Эркин бола эмас, эркин йигитсан. Шундай шерюрак йигит бўлсанггам, боламан дейсан-а.

Эркиннинг шофёрлик фаолияти ҳам, муомаласи ҳам, юриш-туриши ҳам раисга ёқиб қолди. Эркиндан сўради:

— Уйланганмисан?

— Отам фронтда, онам Фарҳод қурилишида ҳалок бўлишган. Ўзим энди иш бошладим. Рузвон бувим қари, қанақасига уйланаман?!

— Нечанчи класс шопирсан?

— Бор-йўғи учинчи класс!

— Хафа бўлма шопир болам, сени ўзим ўқиттириб, шопир қиламан! Зўр қизлардан топиб, уйлантираман, — деди Нурғози унинг елкасига шапатилаб.

«ҚИЛ КЎПРИК»-ДАГИ ИЛТИМОС

Кунларнинг бирида Эркин катта сойнинг нариги томонидаги қишлоққа бориб келиш ҳақида топшириқ олди.

— Ким билан бораман, раис бува?

— Ким билан бўларди, мен билан-да, — деди Нурғози ака.

— Кечаси-я? Бунинг устига «Қил кўприк» хавфли эмасми?

— Ана шу «Қил кўприк» устидан эсон-омон олиб ўтсанг оғзингга сиққанини сўрайвер, — дея раис машинага ўтирди. Ҳамма бу кўприкни «Сим кўприк» десаям, Нурғози уни «Қил кўприк» дерди. Чунки бу машина ўтаётганда бу кўприк лапанглаб, ҳар қандай одам ҳам сесканиб кетарди. Бугун ҳам шундай бўлди. Бунинг устига ҳайдовчи машинани тўхтатиб, унинг копотини очди.

— Нима бўлди шопир болам?

— Кўприк қаттиқ лапанглаганда акамуляторнинг сими бежо бўлганга ўхшайди.

— Илтимос, шопир болам, машинангни кўприкдан ҳайдаб сўнг созлагин, — дея илтимос қилибди раис.

— Қўрқяпсизми, раис бува. Хотирингиз жам бўлсин, мен сизни отамдан ҳам кўпроқ яхши кўраман, беозор олиб ўтишга сўз бераман, — деди. Машинани созлаб олгач, Эркин рулга ўтириб, машинани ўт олдирди. «Қил кўприк» яна беўхшов лапанглади. Нурғози қўрққанини билдирмаслик учун Эркинни гапга сола бошлади:

— Шопир болам, тўйинг яқинми?

— Сизни эсон-омон олиб бориб келсам, бувимни қистайман. Ёлғизлик ҳам жонимга тегди, — деди Эркин орқа ўриндиққа бир қараб олиб.

— Болам, иложи бўлса, машинангни шу ернинг ўзиданоқ орқага бур. Қиз ҳам, тўй харажати ҳам тайёр. Сени бугун яна бир синаб кўрдим-да. Эртагаёқ тўйини бошлаймиз.

— Демак, «Қил кўприк» синовидан эсон-омон ўтибман-да, раис бува?

— Худди шундай, шопир болам!

Тўпловчи:
Умаржон ҲАЛИМОВ,
меҳнат ветерани.

Бугунги Шоҳимардон

● Қадимий ва гўзал Шоҳимардоннинг сойларию боғлари халқимизнинг қутлуғ оромгоҳларидан бири бўлиб келган. Шаҳардаги сўлим боғларда кичкинтойларнинг мириқиб дам олишлари учун барча имкониятлар яратилган. Бундан ташқари меҳмонлар ва зиёратчиларнинг фарзандлари ҳам бу ерда кўнгилдагидек ҳордиқ чиқаришлари мумкин.

СУРАТЛАРДА: Шоҳимардон истироҳат боғида.

С. МАҲКАМ олган суратлар.

КУТИЛМАГАН БОЙЛИК

Орол денгизи ўртасида жойлашган оролчалардан бири Лазерово деб аталади. Денгиз суви камайиб кетгач, бу оролча юзага чиқиб қолган эди. Энди эса унинг каттагина қисмида рангли тош қатламлари борлиги аниқланди. Қорақалпоғистон геологларининг фикрича, бу қатламлар қалинлиги 6—6,5 метрга боради. Улардан қурилиш материали сифатида фойдаланса бўлади. Бунинг учун тошларни ғишт, блок ёки безак материали шаклида арралаш кифоя.

— Украинанинг қатор шаҳарлари, хусусан, Одессадаги биноларнинг кўпи шундай тошлардан қурилган, — дейди «Севукргеология» бирлашмаси Бош геологи Д. М. Гурский. — Бизда улар ер остидан қазиб олинади. Бу ерда эса нодир қурилиш материали қулай жойлашган.

Қ. ШОНИЁЗОВ,
ЎзА мухбири.

● КУЛИНГ, УМРИНГИЗ УЗАЯДИ.

С. МАҲКАМ сурат-лавҳаси.

МЕҲР-МУРУВВАТ ҲАР КУНИ КЕРАК

РАҲМАТ, ФИРМА!

Тошкентнинг Юнусобод район ҳокимиятида «Зурриёт» хайрия фирмаси рўйхатга олинди.

Мустақил бўлган меҳр-мурувват жамғармаси етим-есирларга оталиқ қилади, уларнинг ҳар томонлама билимли, маданиятли кишилар бўлиб етишишида, анъанавий одатларимиз ва удумларимизга садоқатли бўлишларига ҳар томонлама ёрдам беради.

ҲЎКИЗ ЎҒРИНИ УШЛАДИ

Қорақалпоғистоннинг Тўрткўл районидаги «Ғалаба» жамоа хўжалиги ҳудудида яшовчи муаллим Ғойиббек Жавҳарбеков хонадонида ғаройиб воқеа юз берди. Тун ярмидан оққанда уй эгаси кимнингдир додлашидан уйғониб кетди. Овоз молхона тарафдан келарди. У қўни-қўшниларни тўплаб, молхонага кирди. Некўз билан кўрсинки, унинг ола буқаси бегона бир одамни шохи билан деворга қисиб турарди.

Маълум бўлишича, ҳеч қаерда ишламайдиган, илгари ҳам ўғрилик қилгани учун қамалиб чиққан М. исмли шахс молхонага ўғирлик учун кирган экан. Қарангки, ўғирланиши мўлжалланган буқа унинг ўзини одамларга тутиб берибди.

ЎзА мухбири.

• СПОРТ •

А. ПИРМАТОВ — МУТЛАҚ ЧЕМПИОН

28 май — 1 июнь кунлари Шимолий Кавказнинг Карачевск шаҳрида миллий кураш бўйича халқаро турнир бўлиб ўтди. Унда Туркманистон, Қирғизистон, Татаристон, Бошқирдистон, Кабардин-Балқор, Чечен, Черкессия ҳамда Ўзбекистондан 100 дан ортиқ полвонлар қатнашишди.

75 кг вазнда 18 иштирокчи орасида андижонлик курашчи Равшан Исоқов биринчи ўринни эгаллади. У финалда туркманистонлик рақибини 1 минуту 40 секунд ичида енгди. 100 кг вазнда СССР спорт устаси Олим Тоймуродовнинг шогирди тошкентлик Абдуқодир Пирматов финалда кабардинлик рақибини енгиб 12 иштирокчи орасида ғолиб бўлди.

Бундан ташқари турнирнинг мутлақ биринчилиги ҳам ўтказилди. Унда А. Пирматов биринчи ўринни, Р. Исоқов учинчи ўринни эгалладилар. Совринлар орасида Кавказ ханжари, қўй, нақд пул ҳам бор эди.

— Фурсатдан фойдаланиб полвонларимиз сафарига 50 минг сўмдан зиёд маблағ ажратган Республика Жисмоний тарбия ва спорт давлат комитети раҳбариятига ўз миннатдорчилигимизни изҳор этмоқчимиз, — деди Ўзбекистонда хизмат кўрсатган устоз Аъзамжон Шокиржонов.

ТАЭКВАНДО

Пойтахдаги «Алпомиш» саройида таэквандо бўйича Ўзбекистоннинг иккинчи чемпионати бўлиб ўтди. Масоги услубида эркаклар ўртасида вазн тоифаларига кўра Н. Жумаев (Бухородан), И. Абдуллаев, Б. Мамедов, В. Николаев, В. Гаврилов (ҳаммаси Тошкент шаҳридан) ҳурмат шоҳсупасининг энг юқори поғонасига кўтарилишди. Қизлар мусобақасида И. Пен, Ф. Муранкаева, Е. Ким, О. Ким (ҳаммаси Тошкентдан) пешқадам бўлишди. Умумкоманда якунида «Тошкент-1», «Тошкент-7» жамоалари биринчи ва иккинчи, «Тошкент-6» ва Бухоро вилояти учинчи ўринни олдилар.

Тили услуби бўйича якунлар қуйидагича: Н. Толипов, Ю. Пян ва Б. Мамедов (ҳаммаси Тошкент шаҳридан). Қизлар орасида О. Хан, А. Ким (Тошкент) ғолиб бўлишди. Умумкоманда якуни: 1-ўрин — «Тошкент-1», II-ўрин — Бухоро вилояти, учинчи ўрин — «Тошкент-3» ва «Тошкент-2» командалари. Қизлар орасида Тошкент шаҳри, Бухоро вилояти, Тошкент вилояти юқори ўринларни эгаллашди.

Бундан ташқари техник маҳорат бўйича ҳам ғолиблар аниқландилар. Бундай баҳога тошкентликлар Г. Ли, В. Исаак, О. Ибодуллаев сазовор бўлишди.

ШОҲМОТ

Тошкентда шоҳмот бўйича талабалар ҳафталиги ўтказилди. Пойтахт олий ўқув юртлари вакиллари жамоалари икки гуруҳга бўлиниб куч синашдилар. 1 гуруҳда Тошкент университети ҳамда Давлат техника университети вакиллари ғолиб чиқдилар. II гуруҳда Тошкент давлат Педиатрия-тиббиёт институти билан 2-Давлат тиббиёт институти жамоалари пешқадам бўлдилар. Шахсий биринчиликда спорт усталигига номзод А. Параням ва Б. Толипов энг кўп очко тўплаб, совринли ўринларни эгаллашди.

Х. МИРҲОДИЕВ.

Тошкент архитектура-қурилиш институти маъмурияти ва касаба уюшмаси қўмитаси доцент, техника фанлар номзоди, республика аҳамиятидаги пенсионер

Зокир Ашурович АШУРМАТОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

• *Шунақаси ҳам бўлади* •

ХУДОДАН ҚЎРҚМАГАН ХОТИН

Бўйдоқнинг кўзи билан қиз сайлама деб тўғри айтишган экан. Бўлмаса суқсурдек йигит Ражабнинг ишқи енгил оёқ Саодатга тушармиди?!

Аслида, иккови қўшни яшарди. Вақти-соати етгандан сўнг Ражаб Саодатга муҳаббат изҳор қилди. Қиз ҳам йигитнинг бу таклифини тарозига солиб ўтирмади.

Икки ёшнинг тўйи бинойидек ўтди, бироқ орадан кўп ўтмай фожиа рўй берди...

Шеробод прокуратурасининг терговчиси Ҳамро Ҳасановнинг қўлида Саодатнинг бир нечта сурати бор экан. Уларнинг бири бирига ўхшамаслиги, мени ҳайрон қолдирди.

Саодат аввалига болалар боғчасида ишлади, аммо ҳар хил миш-мишлар кўпайиб кетгандан сўнг у ердан бўшаб кетди. Балки унга шуни таклиф қилишгандир...

Айтишларича, ҳар қандай аёл ҳар қандай эркакнинг ўзига нима демоқчи бўлганини олти ой илгари билармиш. Хонадоннинг умумий таниши Ҳакимжон билан Саодатхоннинг ҳам бир-бирларини англашлари унчалик мушкул бўлмади. Тўшакни қалин қилиб Саодатнинг ўзи тўшади.

Касални яширсанг иситмаси ошкор этар экан. Уларнинг қилмиши ҳам тез орада қишлоққа жория бўлди.

Ҳакимбой Ражабларникига серқатнов бўлиб қолганидан бирон нарсани англаш ҳам мумкин эди, аммо Саодатнинг устамонлиги бундай шубҳаларга йўл бермади.

Саодат ҳам, Ҳакимбой ҳам сайру саёҳатга ўч эди, шунинг учун баъзан Шерободдан бошқа ёқларга кетиб қолишар, ўша ёқларда юракларнинг ҳоврини босишар эди.

Қарға қарғанинг тилини яхши билади, деб бежиз айтишмаган экан. Ҳакимбой билан Саодат уйида ҳам, кўчада ҳам биз билан сиз тушунмайдиган бошқа тилда гаплашишар, шунинг учун уларнинг нима дейишаётганини ҳеч ким англамас эди. Масалан, кўча тарафдаги дераза ичкаридан илмоқланмаган бўлса, «Ражаб бу кеча уйда йўқ, келмайди ҳам» дегани экан. Чунки Ражаббой овчилик қилар, баъзан кечалари билан тоғда қолиб кетар эди.

Саодат иккинчи фарзандининг эрига алоқаси йўқлигини Ҳакимбойга маълум қилгандан сўнг муносабатлари янада барқарорлашди. Бир куни Ражаб қўшни қишлоқдаги опасиникига кетди, ётиб қолиши мумкинлигини ҳам айтди. Аммо ўша қишлоқда чироқ йўқ экан, кўп ўтмай уйига қайтди. Келса, ҳали барвақт бўлишига қарамасдан, ҳамма хоналарнинг чироғи ўчган. Аммо эшикни очган Саодатнинг кўзларида уйқу эмас, бошқа бир нарсани кўрди: унинг кўзлари ловуллаб турар эди.

Ражаб хонама хона кириб, ҳаммасининг чироғини ёқди ва меҳмонхонадаги столнинг тагидан Ҳакимбойни топиб олди. У вазиятдан қутулмоқ учун ошнасига «Ўғриликка келган эдим» деди. Саодат эса жангарилик қилди. Ражаб гапнинг индаллосини айтди-қўйди: «Сен менга хотин ошнаси экансан-да!»

Ҳакимбой билан Ражаб ана шундай гап-сўзлар билан бўлиб турганда Саодат четга чиқиб, Ҳакимбойга ўзларининг тилида вазиятнинг ёмонлигини, шунинг учун Ражабни бир бало қилиб ўлдирмаса бўлмаслигини англатди. Бу гапларни тушунмоқ учун Ҳакимбой билан Саодатхоннинг бир марта кўз уруштиришлари кифоя қилди: Ҳаким бир гапни баҳона қилиб хонадан чиқди ва Саодат кўрсатган жойдан болтани олиб, яна ҳалиги хонага кирди.

Ҳакимбой паҳлавон йигит эди — икки ҳамла билан Ражабни қулатди. Зарб тўғридан-тўғри каллага урилганлиги учун Ражаб тезгина жон таслим қилди.

Саодат аввалига йиғлади, сўнг Ҳакимга катта бир чойшаб топиб берди. Икковлашиб бадани совимаган ва ҳалиям қони сизиб ётган Ражабнинг мурдага айланиб улгурган танасини унга ўрашди. Аммо қон ҳа деганда тўхтайвермади — чойшабдан сизиб чиқаверди. Шундан сўнг Саодат клёнка халта топиб келди, икковлашиб чойшабга ўралган мурдани ҳалиги халтага жойлашди: Ҳаким Ражабнинг танасини тик тутиб турди, Саодат халтани Ражабга худди куйлак кийдирганга ўхшаб кийдирди. Сўнг мурдани эшиги қулфланадиган омбор-ўтинхонага олиб бориб жойлаштиришди-да, эшикни қулфлаб, калитини Ҳакимбой киссасига жойлади.

Сўнг икковлашиб Ражабнинг жони узилган хонага қайтишди, атрофга сачраган қонларни ювишди. Ҳакимбойнинг оч ҳаворанг чалворига ҳам қон сачраган экан — ечиб берди, уни Саодатхон яхшилаб ювди, сўнг қуришини кутиб ўтирмасдан, дазмол босди.

Шу кеча Ҳакимбой уйига бориб болаларига алоҳида меҳрибонлик кўрсатди. Табиийки, хотини бунга ҳайрон қолди. Саодатхон эса эртасига эрталаб тандир қизитди ва қон юқи болтани оловга ташлади. Сўнг олиб уни ҳожатхонага отиб юборди.

Ҳакимбой эса кечқурун — элнинг оёғи тингандан кейин ошнасининг мурдасини беш юз метрлар наридан оқиб ўтадиган сувсиз сангноққа олиб бориб кўмди.

Саодат уйга сиғмади — болаларини олиб онасиникига кетди. Эрини сўраган одамларга эса «Ангорга — опасиникига кетди» деган жавобни берди. Шу орада эрининг уйга келмаётганлиги тўғрисида ички ишлар бўлимига арз қилди.

Бу ишни ўрганиш ёш терговчи Ҳамро Ҳасановга топширилди. У ёш бўлгани билан иқтидорли йигит. Ҳакимбой билан унинг иззатини жойига қўйиб гаплашди. Бу самимийликка эса Ҳакимжон бардош беролмади — йиғлаб юборди ва ҳамма гапни айтиб берди.

Ҳозир Саодатнинг ҳомиласи бор. Аммо унинг кимдан эканлигини худодан бўлак ҳеч ким билмайди. Саодат эса худодан ҳам қўрқмайди. Агар қўрққанида...

Тожиддин РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ХАЛҚ СЎЗИ
•
НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—197.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
● Карим БАҲРИЕВ, Эсирғап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Муҳтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди: 20.30.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12